

ความเป็นมาวันสิ่งแวดล้อมโลก 5 มิถุนายน

ความตื่นตัวในวิกฤตการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อมของโลกเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง เมื่อรัฐบาลสวีเดนได้เสนอต่อองค์การสหประชาชาติถึงวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม อันประกอบด้วยวิกฤตการณ์ต่างๆ คือ การขาดแคลนอาหาร วิกฤตการณ์ด้านพลังงาน ภัยธรรมชาติของประชากรที่สูงมารวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลก ดังนั้นองค์การสหประชาชาติ ร่วมกับรัฐบาลสวีเดนจึงได้จัดการประชุมที่เรียกว่า **“การประชุมสหประชาชาติ เรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์”** (UN CONFERENCE ON THE HUMAN ENVIRONMENT) ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ระหว่างวันที่ 5-16 มิถุนายน พ.ศ. 2515 โดยใช้เวลาเตรียมการประชุมครั้งนี้ถึง 3 ปี เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอต่างๆ รวมทั้งแผนการดำเนินการและปัญหาว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

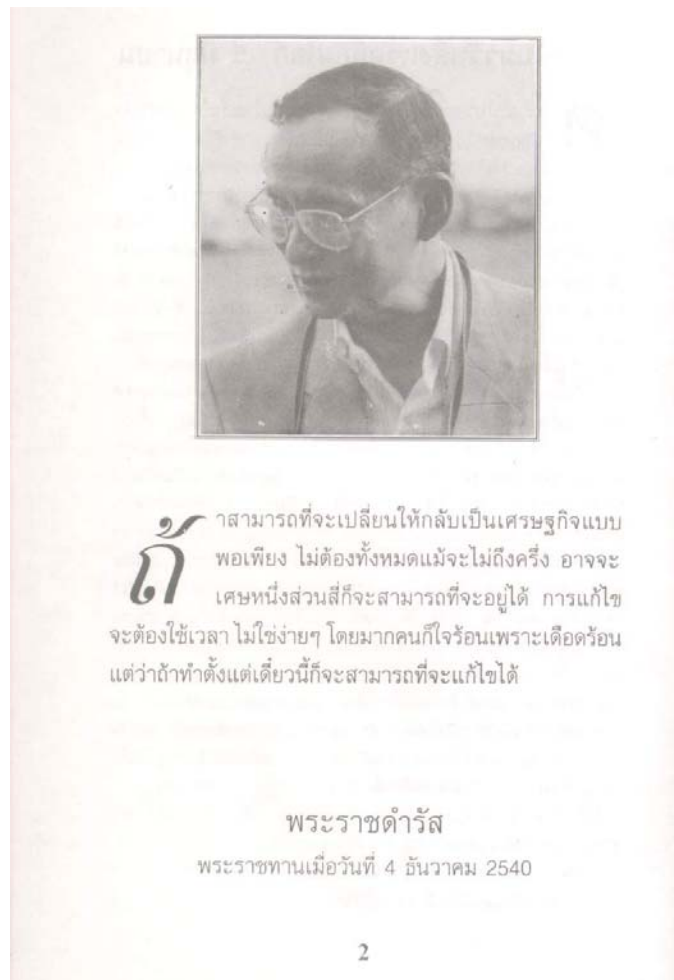
ในการประชุมครั้งนี้มีผู้ร่วมเข้าประชุมถึง 1,200 คน จาก 113 ประเทศ นอกจากนั้นยังมีผู้สังเกตการณ์อีกกว่า 1,500 คน จากหน่วยงานรัฐ องค์การสหประชาชาติ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ และตัวแทนเยาวชนและกลุ่มนักศึกษาจากทั่วโลก ซึ่งผลการประชุมมีว่าประสบความสำเร็จอย่างงดงาม เพราะเป็นครั้งแรกที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ได้หันหน้าเข้าหากันเพื่อร่วมขจัดภัยอันตรายด้านสิ่งแวดล้อมที่กำลังคุกคามโลกของเรา และมีการตกลงที่จะร่วมมือในด้านต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP : UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME) ขึ้น และรัฐบาลประเทศต่างๆ ก็ได้รับข้อตกลงจากการประชุมคราวนั้น จัดตั้งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศของตน รวมทั้งประเทศไทย รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 และก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในปีเดียวกัน

ดังนั้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงจุดเริ่มต้น ของการร่วมมือระหว่างชาติทั่วโลกในด้านสิ่งแวดล้อม วันที่ 5 มิถุนายน อันเป็นวันเริ่มการประชุมครั้งยิ่งใหญ่ จึงได้รับประกาศให้เป็น **“วันสิ่งแวดล้อมโลก”** (WORLD ENVIRONMENT DAY) ซึ่งในปี 2541 โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNEP ได้กำหนดหัวข้อการณรงค์ และให้คำขวัญใช้ร่วมกันทั่วโลก คือ

FOR LIFE ON EARTH **“SAVE OUR SEAS”**

“เศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงชีวิตยั่งยืน”

1



แก้มลิงที่หนองใหญ่

ขอขอบใจที่ท่านทั้งหลายมาให้พร ซึ่งทำให้สามารถที่จะผ่านหนึ่งปีโดยสวัสดิภาพ เมื่อปีที่แล้วพุดถึงถึง ทำให้พุดถึงถึง เพราะว่าปีที่แล้วได้บอกว่ามีโครงการแก้มลิง โครงการแก้มลิงได้พูดมานานับว่าหลายปีแล้ว และเข้าใจว่าเดี๋ยวนี้อาจได้ทำโครงการแก้มลิงนี้ก็ได้ผลพอสมควรแล้ว ปีนี้กรุงเทพฯ น้ำไม่ท่วมแล้วว่าใช้ได้ใช้โครงการนี้ในที่นี้ท่วมแล้วเกิดได้ผล

เมื่อสองเดือนมีน้ำท่วมหนักในประเทศในหลายจังหวัด แต่ที่ดูรุนแรงที่สุดคือจังหวัดชุมพร โดยที่ยังไม่ถึงเวลาที่จะมีพายุไต้ฝุ่นและโซนร้อนมาฝนลงจนทำให้น้ำท่วมเมืองชุมพรมีความเสียหายเป็นจำนวนมากมหาศาล ทำให้คิดถึงว่าน่าจะไปดูว่าทำไมเป็นอย่างนั้น ฝนตกมาและน้ำท่วมในเมือง เขาว่าบางแห่งก็สองเมตร ทำให้มีความเสียหายมากต่อทรัพย์สินของประชาชนและแม้แต่สิ่งของทางราชการ เช่น ที่โรงพยาบาล เครื่องเอกซเรย์ถูกน้ำท่วมเสียหายไป

ฉะนั้น ถ้าจะลงทุนเพื่อที่จะป้องกันมิให้น้ำท่วมรุนแรงอย่างนั้นก็ควรหาวิธี ได้ส่งคนไปถ่ายรูปทางบก ทางอากาศ และเราก็ดูแผนที่ เห็นว่ามีที่แห่งหนึ่งก็ควรทำเป็นแก้มลิงได้โดยธรรมชาติ คือมีหนองใหญ่ หนองใหญ่นั้นเป็นที่กว้างใหญ่ตามชื่อ แต่ว่าก็ไม่ใหญ่พอ เพราะว่ามีการบุกรุกเข้าไปและตื้นเขิน

ที่สำคัญมีคลองที่อยู่ใกล้หนองใหญ่นั้น แต่คลองนั้นยังตื้น คือยังไม่ได้ขุดให้ตลอด เหลือระยะอีกก็โลเมตรครึ่งเศษๆ น้ำที่จะลงในคลองนี้เพื่อที่จะระบายออกทะเลมีให้ทันมากท่วมเมือง ลงทะเลยังไม่ได้ เลยตามว่าโครงการเขาจะขุดคลองนี้เสร็จเมื่อไร เขาบอกว่ามีงบประมาณแล้วแต่ยังไม่มา และว่าจะทำเสร็จในปีหน้า ปี 2541 เลยนึกว่าจะต้องหาวิธีที่จะใช้ประโยชน์จากคลอง ซึ่งได้ลงทุนมากให้ได้ประโยชน์ในฤดูกาลที่จะมีพายุเข้ามา เลยนึกว่าเขาว่า จะขอสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่กรมชลประทาน ทั้งฝ่ายจังหวัด และมีบริษัทได้รับมอบหมายให้ทำ ให้เขารับขุดและทำโครงการให้เสร็จภายในเดือนหนึ่ง แทนที่จะเป็นปีหนึ่งจะกลายเป็นเดือนหนึ่ง ได้รับรองเขาว่าถ้าต้อง

3

การการสนับสนุนจะให้การสนับสนุน งานจึงเริ่ม โดยทำการขุดและทำเป็นท่อ มีประตุน้ำที่จะทะลุออกไปในหนองใหญ่เพื่อที่จะระบายน้ำลงคลอง

บอกเขาว่าให้เวลาเดือนหนึ่ง เขาก็สิ้นหัวว่างานเช่นนี้ต้องใช้เวลา เลยบอกกับเขาว่าขอสนับสนุนด้วยเงินที่ได้ส่วนหนึ่งของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เพื่ออุดหนุนให้สร้างประตุน้ำ ใส่ท่อและมีประตุน้ำจากหนองใหญ่ลงคลอง ส่วนการขุดคลองให้สำเร็จนั้นทางมูลนิธิชัยพัฒนาได้สนับสนุนเงิน 18 ล้าน ซึ่งทางราชการได้มอบเงินตามงบประมาณ ได้เมื่อไรก็ขอคืนแต่ไม่ทราบว่าจะทางราชการจะสนับสนุนเงินนี้หรือไม่ แต่ไม่เป็นไร มูลนิธิ ก็ยอมที่จะเสียประโยชน์ไปบ้าง

ชัยชนะ...ชัยพัฒนา

ท่าอย่างนี้เพราะเห็นว่าการลงทุนเพื่อให้เกิดผลมากขึ้น ข้อหนึ่ง การลงทุนเพื่อไม่ต้องเสียเงินอีกข้อหนึ่ง เป็นสิ่งที่คุ้ม ถ้าเราไม่ทำ เชื่อว่าจะมีน้ำท่วม ทั้งที่ทำการเพาะปลูก สถานที่ราชการ หรือเอกชนต้องเสียหาย ต้องเสียเงินมากกว่านั้นมาก เสียเงินค่าสิ่งเสริม ค่าส่งเคราะห์ผู้เสียหาย ซึ่งถ้าไม่มีความเสียหายก็ต้องเสียเงิน ประชาชนได้ทำมาหากินอย่างปกติ ผลของงานของเขาก็จะเป็นรายได้ นอกจากรายได้ก็เป็นความสะดวก เช่น เครื่องเอกรเรย์ที่โดกล้างก็ให้บริการประชาชนที่เจ็บป่วยได้อย่างดี

ฉะนั้น การที่ลงทุนในเดือนนั้น 18 ล้านกว่าก็ถือว่าคุ้ม เป็นการประหยัดเงินของประชาชน เป็นการประหยัดเงินของราชการ งานเช่นนี้จำเป็นที่จะต้องให้ทรัพย์สินเข้าไป สำหรับประตุน้ำนั้นก็คุ้ม เพราะว่าเมื่อพายุสินค้าเข้า ทางกรมอุตุฯ ได้แจ้งว่าจะเข้าแถวชุมพร แต่ความจริงก็ว่าจะเลขชุมพรขึ้นมาถึงประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี เช่นนั้นก็ทำให้ชุมพรไม่โดนกำลังแรงที่สุดของพายุ แต่โดยที่คลอง คือลำน้ำที่ผ่านเมืองชุมพร มีต้นน้ำขึ้นไปถึงประจวบคีรีขันธ์ เข้าใจว่าน้ำจะลงมามาก

ถึงเวลาพายุสินค้าเข้า ฝนก็ลงตลอดแถว ตั้งแต่เหนือของชุมพรไปถึงเพชรบุรี น้ำก็ท่วม แต่โดยที่ได้เอาน้ำออกจากหนองใหญ่ลงคลองที่ขุดทะลุไปได้แล้ว หนองใหญ่จึงรับน้ำที่ลงมาลงทะเลได้ตามหน้าที่ของ

และเขาทำงานหนึ่ง ก็เพิ่งได้ส่งไป หมายความว่า เขาตัวกับที่ เขาสั่งเข้าเขาตัวไปก็ยังไม่พอได้ ถ้าคลองนี้เป็นที่นิยมมากก็สามารถที่จะมีกำไรและประเทศชาติก็จะมีความก้าวหน้า

หมายความว่าความต่างจากต่างประเทศมีความจำเป็นบ้างในบางกรณี แต่ก็สามารถที่จะส่งออกของผลิตผลที่ทำในเมืองไทย ไม่ใช่ใช้ที่เป็นไม่มีในเมืองไทย คือเป็นไม้ที่โดยมากก็ไม่ค่อยได้ใช้ ไม่ใช่ไม้ต้องห้ามอย่างที่เขาห้ามตัดป่าไม้ ไม่ใช่ที่เป็นป่าไม้ เป็นไม้ยางพาราไม้ยางพาราที่ต้องเปลี่ยนเพื่อให้มีผลผลิตที่ดี เขาก็เปลี่ยน เขาก็ตัดยางเก่าเอามาโดยมากก็ได้ใช้มากนัก มาตอนหลังเขาใช้ทำเครื่องเรือน แต่สำหรับในกรณีนี้เขาจะไปภาคใต้ไปซื้อไม้ยางพารามาด้วยตนเองแล้วมาทำคลองนี้ มีคลองแบบคลองยาวและมีแบบคลองเล็ก ใช้ในเมืองไทย และที่ซึ่งหนึ่งคลองก็เป็นสิ่งผลิตในเมืองไทยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นสามารถทำให้มีการส่งออกสิ่งของที่ทำด้วยวัตถุดิบในเมืองไทยและทำด้วยแรงงานของคนไทย อันนี้เป็น การแก้ไขสถานการณ์วิกฤตอย่างดี

เป็นของเอกชน เขาทำเอง แต่ก็ต้องเห็นด้วยเขาออกเหนื่อยมากจะเป็นโรคประสาท เพราะว่าทำไม่ทันที่จะส่ง แต่เมื่อส่งแล้วเขาก็ภาพและมามอบผลิตผลของเขา และบอกว่าสบายใจขึ้น อันนี้เป็นวิธีแก้ไขที่เห็นเป็นประจักษ์ว่าทำได้ แต่ต้องมีความเพียร ต้องมีความอดทน

ดังนั้นทำให้ได้คิดว่าทำไมวิกฤตการณ์เกิดขึ้นได้ เราเป็นเมืองอุดมสมบูรณ์และเราได้อำนาจกำลังก้าวหน้าไปสู่เมืองที่เป็นมหาอำนาจทางการค้าทำไมเกิดวิกฤตการณ์

ต้นเหตุของวิกฤตการณ์ปัจจุบัน

ความจริงวิกฤตการณ์นี้เห็นมาแล้วแต่ไม่รู้ตัวมา 40 กว่าปี เมื่อ 40 กว่าปี มีผู้หนึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยมาขอเงิน ที่จริงเคยได้ให้เงินเขาเล็กๆ น้อยๆ เขาก็ไม่พอ เขาก็ขอเงินเพิ่ม ขอเงินกับยกเอาให้ แต่ขอให้เขาทำบัญชี บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย

หนองใหญ่ในฐานะเป็นแก้มลิง ลงท้ายชุมพร ตัวเมืองชุมพร และชนบทต่างๆ ชุมพร น้ำจึงไม่ท่วมแม้จะมีพายุมาอย่างหนัก

จึงเป็นชัยชนะที่ใหญ่หลวงของมูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิชัยพัฒนาที่มีผลงานเสมอ นอกจากนั้นก็ยังมีผลงานของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ซึ่งหมายถึงว่าพระราชากับประชาชนอนุเคราะห์ที่ซึ่งกันและกัน เมื่อเป็นผลอย่างนี้ ก็มีประชาชนชาวชุมพรได้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการ ตามปกติชาวชุมพรก็ไม่ค่อยแยแสกับการบริจาคเงิน แต่เขาก็บริจาคเงินเป็นแสน

ฉะนั้น การที่ปีที่แล้ว สองเดือนที่แล้ว มีเหตุการณ์น้ำท่วมและสามารถทำให้น้ำท่วมนั้นบรรเทาความเดือดร้อนก็เป็นการดี ที่เมืองอื่น จังหวัดอื่นก็เข้าใจว่ามีทางที่จะทำเช่นนี้ โดยมีการลงทุนจะเป็นผลให้ประหยัดการส่งเคราะห์ ประหยัดความเสียหาย เช่น พืชผลจะจมน้ำตาย เมื่อพืชผลจมน้ำตายแล้วทางราชการก็ต้องส่งเสริมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์หรือส่งเสริมให้ประชาชนเมื่อมีกินได้ ฉะนั้นให้เห็นว่าการลงทุนนี้คุ้มค่า

วิกฤต...

อะไรที่ควรทำ อะไรที่ควรเว้น

ในระยะนี้ที่นายภา บอกว่าเป็นระบอบวิกฤตที่ต้องพิจารณาอยู่สมควรว่า "อะไรที่ควรจะทำ อะไรที่ควรจะเว้น"

ที่ท่านเห็นอยู่รอบตัวที่คิดแปลกใจ ทำไม่จะมาดี "ทดลองยาว" หรืออย่างไร แต่ว่าข้อสำคัญที่ใส่กล่องยารนี้เห็นได้ชัดว่าเขียนว่า "เมดิคินไทยแลนด์"

เมดิคินไทยแลนด์นี้จะประโยชน์ ถ้าเรามาใช้ของไทย ชื่อของไทย เทียวเมืองไทย กินข้าวไทย อันนี้จะได้ประโยชน์ แต่ว่าก็ไม่แก้ปัญหายา ปัญหา มีอยู่ว่า เมื่อผู้ทำกล่องนี้เขาเป็นบริษัท เป็นร้านที่นำเข้าสินค้าที่เขาขายเขาบอกขาย เพราะเขานำเข้ามาก็ต้องเสียเงินแพง และต้องขายในราคาเต็มที่มีการตกลงว่าจะขาย เขาบอกขาดทุน แต่เขามองความคิดอยู่ เขาสามารถที่จะผลิตกล่องนี้และส่งออก ส่งไปเพื่ออเมริกาส่วนหนึ่ง ส่งไปยุโรปส่วนหนึ่ง

รายรับคือเงินเดือนของเขา และรายรับที่อุดหนุนเขา ส่วนรายจ่ายก็เป็นของที่ใช้ในครอบครัว แต่มีสิ่งหนึ่งก็ครั้งนั้นไม่เข้าใจ ไม่เคยเห็น ไม่เคยทราบคือมีรายการหนึ่งบอกว่า "ค่าเช่า" แล้วอีกตอนหนึ่งก็มีค่าเช่าอีก

ก็ตามเขาว่า "เช่า" คืออะไร

เขาก็อธิบายว่าเป็นเงินที่จ่ายให้เจ้ามือทุกเดือนและเมื่อเดือนร้อนก็ขอประมูลเช่าได้ แต่ประมูลนี้หมายความว่า สมมติเช่า 100 บาท เขาจะได้รับค่าเช่าๆ เป็นเงินกู้ เงินควรจะเป็นเงิน 1,200 บาทในบิหนึ่ง ก็ควรจะได้ แต่ว่าเขาไม่ได้ 1,200 บาท เขาได้ 800 บาท หรือ 700 บาท แล้วแต่ประมูลได้ แล้วคนที่รับเงิน เขาไม่ประมูลเขาทิ้งไว้ในเช่านั้น พอถึงเวลาเขาก็ได้กลับคืนเงินมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย

อย่างนี้ตามเขาว่าสามารถจะหมุนเงินนี้ได้หรือเปล่า ตามว่าทำไมเช่าแล้วยังเช่าเช่าอีก เขาบอกว่าสำหรับจ่ายเช่าเดือนนั้น ต้องทำเช่าสิปดาห์ 7 วันนี่ เขาเขียนเช่ามาเพื่อไปใช้ค่าเช่าเดือน เขามีกว่าเขาฉลาดและความจริงเช่านี้ไม่ใช่เฉพาะคนนี้ทำ แต่ทั่วไปทุกแห่งทั้งราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม ก็มี ทุกบริษัท ทุกส่วน แม้เอกชนก็มีเช่าเลยยกให้เขาเช่าเช่าและให้ทำบัญชีมา

ทีหลังเขาทำบัญชีมา เขาไม่ขาดทุนแล้ว เขาสามารถที่จะมีเงินพอใช้ เพราะว่าบอกเขาว่าเรามีเงินเดือนเท่าไร จะต้องใช้ภายในเงินเดือนของเรา เพราะการทำเช่าเช่ากับเป็นการกู้เงิน กู้เงินมาใช้ในสิ่งที่ไม่มีรายได้ อันนี้เป็นข้อสำคัญ เพราะว่าถ้าถ้าเงินและทำให้มีรายได้ก็เท่ากับจะใช้เงินได้ ไม่ต้องติดหนี้ ไม่ต้องเดือดร้อน ไม่ต้องเสียเกียรติ

มีอีกรายหนึ่งในระยะนั้นเมื่อ 40 ปีมาแล้ว เขาขอเงิน 30,000 บาท เอาไปซื้อเครื่องมือสำหรับตัดเย็บผ้าให้ภรรยาทำร้าน ก็ตกลงให้เขา ในที่สุดเมื่อเขาตั้งร้านแล้ว เขาก็เอาเงินมาคืนทุกเดือนสมมติสมยอมจนกระทั่งหมดจำนวนที่ได้ให้กู้ ด้วยความฉลาด ด้วยความซื่อสัตย์ของเขา รู้ว่ากิจการนี้จะทำให้มีกำไรได้สามารถที่จะคืนเงินมาให้ครบจำนวนที่กู้ ต่อไปเป็นกำไรทั้งนั้น ก็ชมเขาว่าดี คนนี้เขาเป็นคนซื่อสัตย์ ในที่สุดมาเป็นคนที่ช่วยในด้านช่างฝีมือ และได้รับใช้อย่างซื่อสัตย์จนกระทั่งถึงสิ้นอายุ

มีอีกรายหนึ่ง เขาเอาหัวเข็มขัดมาให้ เขามองว่าหัวเข็มขัดนี้เอามาให้

ทำไม ในที่สุดทราบว่าเขาขอกู้เงิน อันนี้เป็นสิ่งที่ประหลาด เพราะว่าเขาไม่มีเงินใช้ทำไมไปซื้อหัวเข็มขัด ซึ่งก็ราคาไม่ใช่น้อย แล้วเอามาให้ เลียบอกเขาว่าไม่ให้ เพราะทราบตัวถ้าให้เขา เขาจะไม่เอามาใช้เรา ไอ้เงินจะให้เขาก็มี แต่ว่าถ้าให้เงินเขาแล้วก็ไม่มียอด คือเขาเอาไปใช้ซื้อลูขุยแฉกและไม่มียอดอย่างผู้ซื้อสำหรับทำอาชีพ จะกลายเป็นการทำให้คนเขายังเสียใหญ่อันนี้เป็นสิ่งที่จะต้องสอน กู้เงิน เงินนั้นจะต้องให้เกิดประโยชน์ มีใช้สำหรับไปเล่นไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์

อันนี้ก็มีอีกคนหนึ่ง เขาจะแต่งงานและขอกู้เงิน เลยนึกว่าคนนั้นเขาทำงานมาดี น่าจะให้เหมือนเป็นรางวัลเขา ก็ให้เงินเขา 10,000 บาท สมัยโน้น 10,000 บาท มีใช้น้อย 10,000 บาท เพื่อไปจัดงานแต่งงานของเขา เขาก็ตกลงแต่งงานและยังไม่ได้คืนเงิน ไม่ค่อยถืออะไร เพราะว่าเขาแต่งงาน เขามีความสุขก็ดีไป เขาทำงานได้ดี แต่หาวิธีไม่ ลักขโมยไปให้หลังเขามาขอเงิน 30,000 บาท ก็บอกเอ๊ะ 30,000 บาท เอาไปทำอะไร

เขาก็บอกว่าเมื่อแต่งงาน เงินเขาไม่พอเลยไปกู้เงินที่อื่นมา แต่ใช้คืนไม่ได้เลยต้องเสียดอกเบี้ย จนกระทั่งใช้คืนเงินต้นหมดแล้ว ต้องใช้ดอกเบี้ยจำนวนนั้นด้วยคือ 30,000 บาท ไม่นับ 10,000 บาท ที่เราให้เขาไปแล้วหมายความว่าไปติดต๋องนี่นี้ ไม่สามารถที่จะใช้ ไม่รู้ว่าทำอะไร

ได้รู้อีกว่าถ้าไม่ได้แบบนี้ เขาก็ฆ่าตัวตายเพราะว่าไม่มีทางออกเงินเดือนเขาไม่พอจะใช้หนี้ดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ต้องจ่ายดอกเบี้ย เพราะจะต้องติดอีกต่อไปหมด ก็เห็นว่าคนๆ หนึ่งแรกเขายืมเงินสำหรับแต่งงาน น่าจะมีความสุขกลับมีความสุขเลยไหนๆ ให้ไป 10,000 บาท แล้วก็ให้ไปให้ครบที่จะไปใช้หนี้ได้ ลงท้ายเขาสามารถที่จะมีชีวิตต่อไปและทำงานได้ แต่คงเป็นบทเรียนที่ดี อันนี้หมายความว่าเขาขอเราก็ให้ เราจะช่วยชีวิตเขา

มีอีกรายหนึ่ง เป็นคนข้างนอก มานอกว่าลูกของเขาเจ็บตา ถ้าไม่ทำอะไรตาจะบอด เราก็ส่งสารเขาให้เงินเขา 30,000 บาทเหมือนกัน ลงท้ายไม่ทราบว่าลูกเขาได้ไปผ่าตัดตาได้ผลดีอย่างไร แต่วันหนึ่งโผล่มาอีกทีบอก ว่ารักษาตาลูกเรียบร้อยแล้ว แต่ขอบ้านอยู่ และบ้านนั้นเขาไปสืบเสาะว่าบ้านนั้นว่าง แล้วมาขออยู่ฟรี เลยกเล็กเลย เพราะเขาคงจะมีฐานะพอสมควรที่จะมีบ้านอยู่ บ้านที่ขอนั้นนับว่าเป็นบ้านใหญ่ ถ้าขอบ้าน ถ้าให้บ้าน เขาก็

ต้องมาขอค่าใช้จ่ายสำหรับบ้านอีก เมื่อบ้านใหญ่คงมีญาติมีเพื่อนมาอาศัยบ้าน ก็ต้องเสียเงินอีกเลียบอกว่าไม่ให้ ที่พูดว่าไม่ให้มันเรียกว่ามีความเดือดร้อนเหมือนกันที่จะพูดอย่างนั้น จะว่าส่งสารก็ส่งสาร เวลาใครมาขออะไรแล้วไม่สามารถที่จะให้มันก็ไม่ค่อยสบายใจ ในที่สุดก็เจ็บไป

ข้อเหล่านี้ที่เล่าให้ฟังเพราะว่าเป็นต้นเหตุของวิกฤตการณ์ปัจจุบัน

ทำอย่างเหมาะสมกับอัตรา

...ขอเล่านิทานอีกเรื่อง คือ ไปทางชลบุรีครึ่งหนึ่งก็หลายสิบปีแล้ว มีพ่อค้าคนหนึ่งเขาบอกว่าเขาทำโรงงานลับประเทศระบอบ เขาลงทุนเป็นล้านจำไม่ได้ว่ากี่ล้านเพื่อสร้างโรงงาน

การลงทุนมากอย่างนั้นเลียบอกให้เขาทราบว่ามันไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะว่าเคยทำโรงงานเล็กๆ ที่ทางภาคเหนือใช้เงิน 300,000 บาท เพื่อที่จะเอาผลผลิตของชาวบ้านชาวเขามาใส่กระป๋องแล้วขาย ก็ได้ผลเพราะเป็นโรงงานเล็กๆ แต่โรงงานเขาเองลงทุนเป็นล้านรู้สึกว่าจะเสี่ยง

เขาก็บอกว่าต้องทำอย่างนั้น เขาก็ลงทุน ทำไปห้ามาลับประเทศที่อำเภอบ้านมิ่งและที่ชลบุรีก็ไม่มีพอต้องไปสั่งลับประเทศมาจากปรานบุรี ต้องขนส่งมาต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ทำไปห้ามาโรงงานก็ล้ม อย่างนี้แสดงให้เห็นว่าทำโครงการอะไรต้องให้ถึงขนาดที่เหมาะสมกับที่เรียกว่าอัตราภาพหรือกับสิ่งแวดล้อม

รอบคอบและอย่าตาโต

นี่พูดไปพูดมาคิดถึงอีกรายหนึ่งที่เล่าพูด

มีการตั้งโรงงานสำหรับแช่แข็งผลผลิตของชาวจี ได้ไปเยี่ยมแล้วเขาบอกว่าคุณภาพของข้าวโพดที่ใช้ใส่กระป๋องสำหรับแช่แข็ง คุณภาพไม่ค่อยดี เขาก็บอกว่าซื้อในราคาแพงไม่ได้ ตอนนั้นไม่ทราบว่าเขาจะมีอันเป็นอย่างไร ได้บอกเขาว่าจะส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด ให้ได้ข้าวโพดที่คุณภาพดี

โรงงานจะเจริญ เขาก็บอกว่าให้ไม่ได้ เพราะว่าคุณภาพเขาไม่ดี อันนี้เป็นปัญหาโลกแตก ถ้าไม่ให้ราคาดี หรือไม่สนับสนุนเกษตรกร ก็ทำให้ข้าวโพดคุณภาพดีไม่ได้

เรื่องนี้ตอนแรกอาจเหมือนขาดทุน ดูจะไม่ได้ประโยชน์ จะได้ข้าวโพดที่พื้นหลังซึ่งเขาบอกว่าเขาต้องทิ้ง เพราะว่าเครื่องจักรของเขาต้องทิ้งข้าวโพดที่มีขนาดที่เหมาะสม เมื่อเป็นอย่างนั้นความจริงไม่ได้แข่งเขา แต่นึกในใจว่าโรงงานอยู่ไม่ได้และในที่สุดก็จริง ๆ ก็ล้ม อาคารอะไรต่างๆ ยังอยู่แต่นี้ แต่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เกษะอยู่อย่างนั้น ฉะนั้นการที่จะทำโครงการอะไรจะต้องทำด้วยความรอบคอบและอย่าตาโตเกินไป

คือบางคนเขาเห็นว่าไม่มีโอกาสที่จะทำโครงการอย่างโน้นอย่างนี้ และไม่ได้นึกถึงปัจจัยต่างๆ ไม่ครบ ปัจจัยคือขนาดของโรงงาน หรือเครื่องจักรที่สามารถจะปฏิบัติได้ แต่ข้อสำคัญที่สุดคือวัตถุดิบ เอาวัตถุดิบมาแล้วไม่สามารถที่จะให้ค่าตอบแทนกับเกษตรกรที่นำวัตถุดิบมาส่ง ยิ่งถ้าวัตถุดิบสำหรับทำในโรงงานนั้น เป็นวัตถุดิบที่ต้องนำเข้าก็ยิ่งยาก เพราะว่าวัตถุดิบที่นำเข้านั้นราคาไม่สม่ำเสมอ บางปีวัตถุดิบนั้นบริบูรณ์ราคาอาจจะต่ำลงมา แต่เวลาจะขายสิ่งของที่ผลิตจากโรงงานหรือจากกิจการก็ขายยากเหมือนกัน เพราะมีมากจึงทำให้ราคาตก อันนี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องมี

ข้อสำคัญอีกอย่างจะพูดถึงว่าถ้าหากว่าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่ต้องหุงหาว แต่ว่าจะไม่ล้ม หรือถ้าล้มถ้ามันอันตรายก็ไม่เสียหาย เช่น โรงงานกระป๋องที่รีเริ่มทำที่อำเภอปางงั้นวันหนึ่งเขาติดต่อกันมา บอกว่าน้ำท่วม น้ำจากเขาลงมาพัดโรงงานเสียหาย เลียบอกว่าไม่เป็นไร จะสนับสนุนเงินเพิ่มเติม เพราะที่ติดต๋องนั้นซื้อแล้ว เครื่องมือเครื่องใช้ก็ไม่เสียหาย ก็สนับสนุนเขาอีก 400,000 ก็ตั้งขึ้นมาใหม่ต่อไป ก็ใช้งานได้ดีก็ทำ อันนี้หลายปีมาแล้ว

จากนิทาน และ... มีคนพูดว่า...
สิ่งหนึ่งที่มีคนพูด...
อันนี้หลายปีมาแล้ว

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

มาใหม่ ๆ นี้ โครงการต่างๆ ก็เกิดขึ้น โรงงานก็เกิดขึ้นมาก จนกระทั่งคนเขานึกว่าประเทศไทยเป็นเสือตัวเล็กๆ และเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเห่อว่าจะป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่าภาวะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจที่เป็นอยู่แบบพอมีพอกินแบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ให้มีพอกินกับตัวเอง

อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างครบถ้วนจะต้องผลิตอาหารของตัวเองต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้ำสมัย จริงอาจจะล้ำสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องมีการเศรษฐกิจก็ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หุหุหุ แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า การผลิตที่พอเพียงทำได้

อย่างข้าวที่ปลูก เคยสนับสนุนให้ปลูกข้าวให้พอเพียงกับตัวเอง เก็บเอาไว้ในยุ้งเล็กๆ แต่ละครอบครัวเก็บและถ้ามีพอกินขาย แต่คนอื่นกลับบอกว่าไม่สมควรโดยเฉพาะทางภาคอีสาน เขาก็บอกต้องปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขาย อันนี้ถูกต้องข้าวหอมมะลิขายได้ดี แต่เมื่อขายแล้วของตัวเองจะบริโภคต้องซื้อ จะซื้อจากใคร ทุกคนปลูกข้าวหอมมะลิ ในภาคอีสานส่วนมากเขาชอบบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งใครจะเป็นคนปลูกข้าวเหนียว เพราะว่าประเทศไหนคนปลูกข้าวเหนียว เป็นคนใน อันนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญ

เคยสนับสนุนบอกว่า ให้เขาปลูกข้าวไร่โคก เขาชอบข้าวเหนียว เขาชอบข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกข้าวอย่างนี้ และเก็บไว้เพื่อใช้บริโภคตลอดปี ถ้ายังมีที่จะทำนาปรังหรือมีที่มากพอสำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขายที่พูดอย่างนี้เพราะว่าข้าวที่ปลูกสำหรับบริโภคไม่ต้องเที่ยว

รอบโลก ถ้าข้าวที่ซื้อมาต้องข้ามจังหวัดหรืออาจจะข้ามประเทศมา ค่าขนส่งนั้นก็บวกเข้าไปในราคาข้าว

เขาบอกขายข้าวหอมมะลิได้ราคาแพง ซึ่งเป็นความจริงตอนที่ขาย ผู้บริโภคในต่างประเทศ แต่ต้นทุนไม่ได้คาดตอนแทนมากนักและยังต้องไปซื้อข้าวบริโภค ซึ่งจะแพงกว่า เพราะจะต้องขนส่งมา

ข้อนี้ได้ทราบดี เพราะว่ามีภัยธรรมชาติ จะเป็นที่ไหนก็ตาม สมมติว่ามีอยู่ที่เชียงราย ทางเจ้าหน้าที่บอกว่าจะออกไปส่งเคราะห์และก็จะซื้อข้าวที่จะไปแจกเราก็อซื้อข้าวในราคาถูกกรุงเทพฯ หมายความว่าข้าวที่มาจากเชียงราย เพราะเชียงรายเป็นผู้ขายน้ำ มาจากเชียงราย ขนส่งมาถึงกรุงเทพฯ ซื้อที่กรุงเทพฯ และส่งไปเชียงราย เสียค่าขนส่งเท่าไร แต่แท้จริงไปซื้อที่เชียงรายได้ ซื้อที่กรุงเทพฯ แต่ให้เขาจ่ายที่เชียงราย ข้าวนี้ไม่ต้องเดินทาง แต่ว่าราคาเขาเดินทาง คือพ่อค้าเขานำข้าวในนามในเอกสารนำเข้ากรุงเทพฯ เขาเอาค่าเดินทางของข้าวจากเชียงรายเข้ากรุงเทพฯ และบวกค่าเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปเชียงราย ลงท้ายต้องเสียเงินราคาข้าวแพง ผู้ที่บริโภคข้าวในภาคเหนือก็ต้องเสียแพงเช่นเดียวกับภาคใต้ ถ้าใกล้กันหน่อยอย่างนราธิวาสก็ซื้อข้าวจากพัทลุง

สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของเศรษฐกิจแบบค้าขายภาษาฝรั่งเขาเรียก Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเรียก Self-Sufficient Economy ถ้าเราทำแบบที่ใหม่ทำได้ คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน

อย่างทุกวันนี้เราเดือดร้อน สำหรับข้าวกินเห็นชัดสำหรับสิ่งอื่นประชาชนก็ต่อสู้ มีสิ่งของจำเป็นที่จะใช้หลายอย่างที่เราทำในเมืองไทยและสามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออก ใช้เองด้วย แต่สำหรับส่งออกนั้นก็มีอีกมากมาย มีทางที่จะผ่านมากมาย ลงท้ายถ้าไม่เหลือ ถ้าไรมันน้อย แต่ถ้าสามารถที่จะติดต่อโดยตรงอย่างกล่องนี้เขาติดต่อโดยตรง เขาส่งไปเป็นที่ๆ ที่ลงเรือที่เรียกว่า Container ก็ส่งไปเต็ม Container ลงท้ายค่าขนส่งไม่แพงนัก

สังคมเกษตรไทยกับเศรษฐกิจโลก
ของวิไล วัฒนวิวัฒน์

นิคมที่ประจวบฯ บ้าง ที่ภาคใต้บ้าง ที่อื่นเขามีโรงสีและทำให้การซื้อข้าวขายข้าวเป็นที่พอใจของผู้ขาย

เคยได้แนะนำกับบริษัทใหญ่ๆ ให้ทำ ก็ไม่ทราบว่าเขาทำหรือไม่ทำ แต่ว่าถ้าทำอย่างที่กองทหารและนิคมทำ ก็สามารที่จะประหยัดและมีกิน การตั้งโรงสีย่อมต้องการลงทุน การเพาะปลูกผลิตข้าวหรือสิ่งของทางเกษตรก็ต้องมีการลงทุนจะเอาเงินทุนมาจากไหน ก็นึกว่าผู้ที่มีจิตใจกุศลก็สามารถที่จะสนับสนุน อย่างมีพ่อค้าบางคนเขาบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจการที่ทำอยู่

ทฤษฎีใหม่ต้องมีผู้สนับสนุน

นายกฯ พูดถึงเรื่องทฤษฎีใหม่ ก็ต้องมีผู้สนับสนุน เพราะชาวบ้าน โดยเฉพาะเกษตรกรเขาอาจไม่มีทุนพอสำหรับเริ่มโครงการ แต่ถ้าสนับสนุนแล้วเอกชนสนับสนุนด้วย ทางราชการก็สนับสนุนด้วย เป็นเงินที่สนับสนุน และเป็นเงินที่ทำงาน เงินทำงานหมายความว่าผลขึ้นมา มีผลขึ้นมา มีผลเกษตรกรและมีผลต่อประเทศชาติในส่วนรวม เศรษฐกิจของประเทศชาติก็ไม่เดือดร้อน และอย่างนี้ที่ทำได้เร็วพอใช้

ทดลองและปรับปรุง

อย่างเมื่อไม่กี่เดือนมีคนเอาที่มาให้ อยู่ที่อำเภอปักธงชัย ตอนแรกเขาจะให้ 9 ไร่ เสรีแล้วเวลามาพบเขาเกิดพอใจ เขาบอกว่าเขามีที่ 30 ไร่ เขาขอที่ 9 ไร่ เอาไว้สำหรับแจกให้ลูกๆ 3 คน คนละ 3 ไร่ ส่วนที่ 21 ไร่ นั้นเขาให้ทำโครงการอะไรก็ได้ ตอนแรกเขามักจะตั้งวัด เพื่อนของเขาคิดกันว่าวัดอยู่แล้ว เขาเลยบอกว่าจะตั้งที่พักสำหรับโรงพยาบาลซึ่งอยู่ห่างจากที่นั้นประมาณกิโลเมตร ในที่สุดเขาเอามาให้ บอกว่าทำอะไรก็ได้ นึกว่าถ้าทำที่พักหรือโรงพยาบาลก็อาจไม่มีประโยชน์ที่ จึงจะทำโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ในที่ที่เหลือส่วนหนึ่งจะทำการเพาะปลูกแบบชาวบ้านแบบไม่ได้ส่งเสริม หมายความว่าใช้น้ำฝนใช้ธรรมชาติแต่อีกส่วนหนึ่งจะทำแบบทฤษฎีใหม่

โรงสีแห่งความสุขร่วมกัน

พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขาย รู้ว่าท่านทั้งหลายกำลังลุ่มใจในวิกฤตการณ์ ตั้งแต่ต้นที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่เงินมาก แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะมีเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนที่ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้ ที่จริงในที่นี้ก็มีนักเศรษฐิจต่างๆ ก็ควรจะเข้าใจที่พูด

อย่างรถที่นั่งมาเมื่อสักครู่นี้ สร้างด้วยฝีมือคนไทย มีการใช้วัตถุดิบในเมืองไทยจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะค่าแรง รถคันนี้โรงงานนี้เดี๋ยวนี้ผลิตไม่ได้ เพราะว่าคนซื้อไม่มีเงิน ทำให้ไม่มีการหมุนเวียนของเงิน ก็เลยสร้างรถคันนี้มา คนที่สร้างรถคันนี้มีจำนวน 200 กว่าคนเขาทำรถคันเดียว เลยทำให้เห็นว่าน่าจะหาทางช่วยเหลือคนที่อยู่ในโรงงานนี้ แต่โรงงานเขาก็ดี เขาก็ดูแลคนงาน ไม่ได้ทำให้คนงานเดือดร้อนจนเกินไป เท่ากับมีสวัสดิการงานที่ทำไม่มากเท่าก่อนนี้ และเงินที่ได้ก็ไม่มากเท่าก่อนนี้ แต่ก็พออยู่ได้

และเขามีความตั้งใจที่จะทำประโยชน์ในพื้นที่ที่เขายังมีพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ เขาบอกว่าเขาจะไปดูโครงการที่เขาเห็นชอบว่าทำอย่างไร สำหรับเพาะปลูกในที่ที่รกร้างดาร ในที่ที่ไม่ค่อยเหมาะสมในการเพาะปลูกเลยตั้งใจสนับสนุนเขาให้เขาตั้งโรงสีเหมือนโรงสีในสวนจิตรฯ ซึ่งก็ไม่แพงนัก เมื่อตั้งโรงสีแล้วก็ปลูกข้าวเองบ้าง ไปซื้อข้าวจากเกษตรกรมาสีและขายในราคาที่เหมาะสม ในรูปสหกรณ์ตั้งที่สวนจิตรฯ ไม่ได้ใช้ข้าวที่ปลูกที่สวนจิตรฯ เพราะว่าข้าวที่ปลูกในสวนจิตรฯ เขาไปเข้าพิธีแรกนาขวัญ แต่ถ้าพูดถึงข้าวที่โรงสีนี้ใช้ไปซื้อจากเกษตรกรโดยตรงให้ราคาที่เหมาะสม เกษตรกรก็มีความสุขเพราะขายข้าวในราคาที่เหมาะสม และผู้บริโภคก็ซื้อในราคาถูกเพราะไม่ต้องมีการขนส่งมากเกินไป ไม่ต้องมีคนกลางมากเกินไป ตลอดผู้ผลิตผู้บริโภคก็มีความสุข

กิจการแบบนี้ก็เคยแนะนำไป ซึ่งในหน่วยทหารบางหน่วยเขาก็ทำโรงสีและสนับสนุนเกษตรกรที่อยู่รอบๆ กองทหารนั้น ก็ดูมีความสุข ที่นิคมต่างๆ

ที่ชุดสระและแบ่งเป็นส่วนที่จะปลูกข้าว ปลูกต้นไม้ยืนต้น ปลูกพืชไร่พืชสวน เริ่มมาก็เดือนนี้ได้รับรายงานเมื่อวันที่ว่า ได้ดำเนินการแบ่งส่วนที่จะทำอะไร และมีสระน้ำขุดแล้วมีความบกพร่องอยู่บ้างว่าน้ำมีความเป็นด่างเกินไปเสี่ยงปลาจะไม่โต ก็มีการแก้ไขเพื่อให้มันเป็นกลางเพื่อที่จะใช้น้ำนั้นมาสำหรับเลี้ยงปลาได้ วิธีนั้นก็แนะนำเป็นต่างๆ เอาบุญออกแปลงไปในน้ำทำให้มันเป็นกลางได้

ส่วนอีกแห่งที่มีคนเขาให้เหมือนกัน ได้ทำการทดสอบทดลองในปีนี้จะขุดแล้วดินจะเปรี้ยว น้ำจะเปรี้ยวไหม นึกว่าขากบออกขุดของเปรี้ยว ที่จริงก็ทราบแล้วว่าเป็นเช่นนั้น แต่จะต้องพิสูจน์ให้ดูว่าถ้าขุดแล้วเปรี้ยวจริงก็เปรี้ยวจริง ๆ คนไปขุดน้ำขุดน้ำเปรี้ยว เปรี้ยวเหมือนน้ำส้มสายชู เปรี้ยวมากทำให้ใช้สำหรับการเพาะปลูกสำหรับเลี้ยงปลาไม่ได้ แต่ก็เป็นการทดลองบอกกับเจ้าหน้าที่ว่าถ้าหากว่าน้ำนั้นยังเปรี้ยวแล้วจะให้หายเปรี้ยว เขาก็บอกวิธีเอาปูนใส่ ใส่หินปูนเข้าไปจะดี เขยบอกให้เขาทราบว่าอันนี้เป็น การทดลอง ยังไม่ต้องการใช้น้ำนั้น แต่ว่ายังมีที่ข้างๆ ที่ได้ซื้อเพิ่มเติมสำหรับทำการทดลองนี้ จะทดลองอีกแบบหนึ่ง แบบที่จะไม่ขุดลึกอย่างนั้น เพราะถ้าขุดลึกก็ไปเจอเปรี้ยวขุดดินๆ แล้วเอาน้ำจากคลองที่อยู่ใกล้ๆ นั้นมาใส่แล้วทดลองทำการเพาะปลูก ถ้ามีที่เล็กๆ น้อยๆ ก็อาจจะทำดังนี้ได้และทำได้เร็ว เพียงไม่กี่เดือนก็ได้ผลขึ้นมาได้

ทำ “นา-ยก” ให้เป็น “นาสมบูรณ”

ดินที่เปรี้ยวก็คือที่ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นจังหวัดที่ชื่อ นครนายก ไม่ใช่ นายกรัฐมนตรี เป็นนา-ยก คือ ว่านาเขายกภาษี เพราะว่าทุกปีผลผลิตจะไม่ดีตั้งแต่สมัยเก่า แต่ถ้าหากว่าทำที่ดินหายเปรี้ยวหรือหาวิธีที่จะทำการกิจกรรมในที่ที่เปรี้ยวนี้อย่างต้องอย่างได้ผล ก็จะเป็นจังหวัด อาจจะเป็นเปลี่ยนชื่อจังหวัด เป็นนาสมบูรณ

ที่นครนายกมีที่เป็นแสนไร่ ก็นา-ยกทั้งนั้น ถ้าสามารถที่จะทำการทดลองและเป็นตัวอย่าง เข้าใจว่าจะทำให้คนมีรายได้มากขึ้น เพราะว่าทาง

ภาคใต้ได้ทำที่จังหวัดนราธิวาส เป็นที่พบ ได้ชื่อว่าเปรี้ยวแท้ๆ ได้ทำโครงการ สามารถที่จะปลูกข้าวและทำกิจกรรมในที่ๆ โดยใช้วิธีขุดสระและกฏ ด้วยหินปูน และใส่หินปูนเข้าไปเพื่อให้ไม่เปรี้ยว แล้วส่งไปตามคลองตามท่อ ก็ได้ผล จนกระทั่งเห็นว่าชาวบ้านที่ตรงนั้น หมู่บ้านแถวนั้นเคยจนไม่มีกิน บัดนี้เริ่มหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเพราะทำกิจกรรมได้ผล

แก้ไขดินแฉะแค้น ช่วยไทยพ้นวิกฤต

ในเมืองไทยนี้มีที่ดินกว้างขวางพอสมควร แม้จะมีอัตราการเพิ่มของ พลเมืองขึ้นมามากแต่ก็ยังมียังดิน แต่ที่ดินส่วนมากเป็นที่ดินแฉะแค้น ที่ไม่โต บางแห่งก็เปรี้ยว บางแห่งก็เค็ม บางแห่งก็เค็ม หรือบางแห่งก็ไม่มีดินเลย อย่างเช่นที่ชะอำ เติมน้ำไปสงสัยว่าทำไมตรงนี้ดินมันแข็ง มันเป็นดาน ดาน ไม่มีดินเลย เติมน้ำกำลังหาวิธีซึ่งใช้ได้ผลไปส่วนหนึ่งแล้ว โดยใช้พริกแกง แผลก แผลกนั้นจะระเบิดหิน นึกว่าการคั้นคว่าเหล่านี้อาจจะไม่ทันใน สถานการณ์ปัจจุบันทันที แต่ก็หวังภายในปีสองปีนี้ก็ยังสามารถทำให้คนมีที่ ทำกินมากขึ้นและใช้วิทยาการสมัยใหม่สามารถที่จะให้ผลผลิตดีขึ้น

เรื่องนี้จะต้องมีการลงทุนสำหรับการวิจัยจะต้องมีการลงทุนช่วยสำหรับ ผู้ที่จะเป็นเกษตรกร ดังนั้นเงินที่ยังเหลืออยู่เอาไปสนับสนุนในทางนี้ ส่วนหนึ่ง จะเป็นผลที่ดี จะเป็นผลช่วยประเทศไทยให้รอดพ้นวิกฤตการณ์ ซึ่งเชื่อว่า ประเทศไทยนี้จะสามารถพ้นวิกฤตการณ์ได้ดีกว่าหลายประเทศเพราะว่าที่ดิน ภูมิประเทศยังให้ หมายความว่ายังเหมาะสมกับความเป็นอยู่ได้ แต่ว่าความเป็น อยู่อยู่ต้องไม่พึ่งพิง ต้องประหยัดและต้องไม่ในทางที่ถูกต้อง

คุณสุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์
คุณสุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์
คุณสุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์
คุณสุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์

ต้องถอยหลังเพื่อก้าวหน้า

วันนี้ได้พูดไปแล้ววัน เป็นวิธีแก้ไขสถานการณ์วิกฤตในปัจจุบันวิธีหนึ่ง เพราะในสมัยนี้เป็นสมัยที่พูดกันได้ว่าโลกาภิวัตน์ ซึ่งเราจะต้องทำตาม ประเทศอื่นด้วย เพราะว่าถ้าไม่ทำตามประเทศอื่นตามค่าสัญญาที่มีไว้ เขา อาจจะไม่พอใจ

แต่ที่ว่าไม่เขาไม่พอใจ เพราะว่าของเขามีกฎการณี่เหมือนกับ การที่ประเทศใกล้เคียงไทยในภูมิภาคนี้มีการการณี่ด้วย ก็ทำให้เราพ้นจาก วิกฤตการณ์นี้ยากขึ้น และไม่ใช่ว่าประเทศที่อยู่ใภูมิภาคนี้ แม้ประเทศ ที่ดูห่างไกลเรื่องดี ก็ยังรู้สึกว่กำลังจะเดือดร้อนขึ้น เพราะว่าถ้าไม่ แก้ไขวิกฤตการณ์ในมุมไหนของโลก ส่วนอื่นของโลกก็ต้องเดือดร้อน เหมือนกัน

ฉะนั้น ต้องดูว่าเราพยายามที่จะอุ้มชูประชาชนได้ และให้ประชาชน ได้ทำงานได้ มีรายได้ ก็จะสามารถผ่านวิกฤต ถ้าจะทำแบบที่เคยมีนโยบาย คือผลิตสิ่งของทางอุตสาหกรรมมากเกินไปในเมืองไทยตลาดก็น้อยลง เพราะว่าคนมีเงินน้อยลงแต่ซื้อสำคัญเขาบอกว่าให้ส่งออกไปยังประเทศอื่น ประเทศอื่นเขาก็เดือดร้อนเหมือนกัน เขาก็ไม่ซื้อ ถ้าผลิตเพิ่มผลิตผล ทางอุตสาหกรรมและไม่มีผู้ซื้อ ก็เหมือนเหมือนกัน

ผลิตผลของเราอาจจะดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคนี้ คือมี อุตสาหกรรมที่เรียกว่าสุดยอด แต่เกิดมีวิกฤตการณ์ขึ้นมากเพราะว่าขาย การผลิตมากแล้วไม่มีใครซื้อ เพราะไม่มีใครมีเงินพอที่จะซื้อ อย่างรถยนต์ ที่ใช้มาเมื่อครู่นี้ เขายังมีรถยนต์อยู่ในสต็อกแต่ขายไม่ออก ไหวไม่ใช้ไม่มีคน อยากรได้รถ แต่คนอยากได้รถนั้นไม่มีเงินถ้าจะขายรถโดยที่เขาไม่จ่ายเงินให้ ใช้เงินเชื่อ บริษัทก็ไปมรดกเหมือนกัน ฉะนั้นเขาชะลอการสร้าง เขาก็เลย มาทำรถยนต์นี้ให้โดยใช้คนงานตั้ง 200 กว่าคน

นี่ก็เป็นเรื่องของกรณีแก้ไขวิกฤตการณ์ แต่ว่าผู้ที่ชอบเศรษฐกิจแบบ สมัยใหม่อาจจะไม่ค่อยพอใจมันต้องถอยหลังเข้าคลอง มันจะต้องอยู่อย่าง ระวังระวัง และต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้

เครื่องมือที่ไม่หุหาวา อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่จะต้องถอยหลังเพื่อที่จะ ก้าวหน้าต่อไป และถ้าไม่ทำอย่างที่ว่าก็จะแก้วิกฤตการณ์นี้ยาก

ยังไม่ได้พูดถึงคำที่ทุกครั้งเคยพูด ว่าต้องสามัคคีกัน ต้องอย่าปิดขากัน มากเกินไป แต่ว่าไม่ได้หมายความว่าต้องมีการทำแบบที่บางคนนึกจะทำ คือจะต้องให้ทุกคนมีโอกาสทำงานตามหน้าที่ และเมื่อทำงานตามหน้าที่แล้ว ก็หวังดีต่อผู้อื่น อันนี้จะเป็นหลักที่สำคัญ คือทำงานด้วยการเห็นอกเห็นใจ กันและทำด้วยความซื่อสัตย์

ใช้สติปัญญาทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม

ที่พูดทั้งหมดนี้ค่อนข้างจะพูดซ้ำไปซ้ำมา แต่ไม่ทราบว่าจะพูดเรื่องอื่น อย่างไร เมือ 5 ปี ได้เล่าเรื่องกันในสวนจิตรราณี ขอแจ้งว่าเมื่อ 5 ปีมีนกกระทุง 1 ตัว และชื่อมาอีก 3 ตัว เป็น 4 แต่ว่านกพวกนี้ก็มีลูกมีเต้าและก็ไปเชิญชวน เพื่อนฝูงมา มีวันหนึ่งนับได้ 15 ตัว หมายความว่าเขาก็มีความสุข แต่วันนี้ เติมน้ำในสระนี้เหลือลอยอยู่ตัวเดียว เพราะว่าตัวอื่นคงไปเยี่ยมญาติหรือ สร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ ต้องดูแลครอบครัว แต่ตัวที่อยู่นี้เราให้ชื่อว่าคุณสมิทธ และในทีประชุมนี้มีคุณสมิทธอีก 2 คน คนอื่นอาจจะไม่ทราบว่า คุณสมิทธคือใคร แต่คุณสมิทธเองรู้ว่าใคร

คุณสมิทธในสระที่เรียกว่าคุณสมิทธ เพราะว่าถ้าเขาลอยในสระในทาง ทิศหนึ่งแปลว่าลมเปลี่ยนทิศ เมื่อยลมเปลี่ยนทิศแล้วจะรู้ว่าอากาศจะมีฝน อากาศจะมีลม อากาศจะแห้ง อาจจะเคยลงนว่าทำไมพยากรณ์อากาศได้ อย่างแม่นยำ เพราะว่ามีความสมิทธ คุณสมิทธตัวจริงที่กรมอุตุนิยมฯ ก็พยากรณ์ เช่นกัน และคุณสมิทธ นกกระทุงนี้ก็พยากรณ์ ก็มาประกอบกันจนกระทั่ง ทราบว่าอากาศทางอุตุนิยมจะเป็นอย่างไร และคุณสมิทธเองเคยลงนว่าทำไม พยากรณ์ได้อย่างแม่นยำ ตอนนั้นไม่ได้บอกคุณสมิทธว่าคุณสมิทธนกกระทุง ช่วยพยากรณ์เพราะไม่กล้า แต่เดี๋ยวนี้คุณสมิทธทำหน้าที่อับติกรมอุตุนิยมฯ แล้ว ก็เลยพูดได้ว่าเหลือคุณสมิทธในสระเท่านั้น ที่เป็นคุณสมิทธที่จะ พยากรณ์อากาศ และนอกจากนั้นได้รับความช่วยเหลือจากนางมณีเมขลา ด้วย อันนี้เป็นที่จริงของคุณสมิทธตัวจริง

วันนี้ลมหนาวมาแล้ว เมื่อวานนี้การสวนสนามของทหารจึงไม่ร้อน และได้มีการสวนสนามอย่างสง่าผ่าเผย รู้สึกว่าทำให้ประชาชนมีขวัญดีด้วย ว่าเรามีทหารทุกเหล่าทัพที่เข้มแข็ง และผู้บัญชาการสูงสุดได้บอกกว้างกองทัพ จะช่วยต่อไป ทั้งจริงก็ได้อาศัยเหล่าทัพต่างๆ เหล่านี้สำหรับการพัฒนา เช่น ที่บอกว่าการขุดสระได้เร็วก็คือฝีมือของทหารช่าง โครงการป้องกันน้ำท่วม ก็ใช้กำลังทหารช่างและหน่วยทหารอื่นๆ ฉะนั้นเชื่อว่าถ้าช่วยกันทำตาม หน้าที่ที่แต่ละคนทำ ก็สามารถทำให้ประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุขได้

วันนี้ได้พูดเรื่องราวที่อาจจะน่าคิดและทำตนเองเป็นผู้ที่มีความรู้ ก็ต้อง ใช้ความรู้ความฉลาดที่จะแก้ไขปัญหามาต่างๆ ที่มีอยู่ ในการนี้ ขอให้ทุกท่าน ซึ่งมีหน้าที่แต่ละท่านพยายามใช้สติปัญญาและกำลังให้เป็นประโยชน์ต่อส่วน รวม ทั้งประเทศชาติจะก้าวหน้าและมีความปลอดภัยต่อไป ขอให้ทุกท่าน ได้รับพรมีความเจริญรุ่งเรือง ร่างกายแข็งแรง จิตใจปัญญาเข้มแข็งเฉียบ แหลม เพื่อที่จะได้มีความสำเร็จทุกประการในกิจการที่ท่านกำลังทำ ●

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่หนึ่ง

(1) ถ้าพูดอย่างสรุปที่สุด เป็นวิธีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดิน จำนวนน้อย แปลงเล็ก (ประมาณ 15 ไร่)

(2) หลักสำคัญ : ให้เกษตรกรมีความพอเพียงโดยเลี้ยงตัวเองได้ (Self sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

(3) มีการผลิตข้าวบริโภคพอเพียงประจำปี โดยถือว่าครอบครัวหนึ่ง ทำนา 5 ไร่ จะมีข้าวพอกินตลอดปี ซ่อนนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีนี้

(4) เพื่อการนี้ จะต้องใช้หลักว่า ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ฉะนั้น 5 ไร่ต้องมี 5,000 ลูกบาศก์เมตร แต่ละแปลง (15 ไร่) ทำนา 5 ไร่ ทำพืชไร่หรือไม้ผล ฯลฯ 5 ไร่ (= 10 ไร่) จะต้องมีน้ำ 10,000 ลูกบาศก์เมตร ต่อปี

จึงได้ตั้งสูตรคร่าวๆ ว่า แต่ละแปลงประกอบด้วย

- : นา 5 ไร่ และพืชไร่และสวน 5 ไร่
- : สระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร จุประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร (19,200)
- : ที่อยู่อาศัย และอื่นๆ 2 ไร่
- รวมทั้งหมด 15 ไร่

(5) อุปสรรคสำคัญที่สุดคือ : อ่างเก็บน้ำ หรือสระที่ได้น้ำมาให้เต็ม เพียงปีละหนึ่งครั้ง จะมีการระเหยวันละ 1 เซนติเมตรโดยเฉลี่ย ในวันที่ฝนไม่ตก หมายความว่า ในปีหนึ่งถ้ามีน้ำแห้ง 300 วัน ระดับน้ำของสระ จะลดลง 3 เมตร (ในกรณีนี้ 3/4 ของ 19,000 ลูกบาศก์เมตร น้ำที่ใช้จะเหลือ 4,750 ลูกบาศก์เมตร) จึงจะต้องมีการเติมน้ำเพื่อให้เพียงพอ

(6) มีความจำเป็นที่จะมีแหล่งน้ำเพิ่มเติมสำหรับโครงการวิถ่มงคชชย พัฒนาได้สร้างอ่างเก็บน้ำจุ 800,000 ลูกบาศก์เมตร สำหรับเลี้ยง 3,000 ไร่

(7) ลำพังอ่างเก็บน้ำจุ 800,000 ลูกบาศก์เมตร จะเลี้ยงได้ 800 ไร่ (โครงการวิถ่มงคชชยพื้นที่ 3,000 ไร่ แบ่งเป็น 200 แปลง)

20

อย่างนี้จะเลี้ยงได้ 4 ไร่ ต่อแปลง ลำพังสระในแปลงเลี้ยงได้ 4.75 ไร่ จึงเห็นได้ว่า หนึ่งหมื่นหมาก (4.75 ไร่ + 4.00 ไร่ = 8.75 ไร่) ถ้าคำนวณว่า 8.75 ไร่ นั้น จะทำเกษตรกรรมอย่างสมบูรณ์ได้ อีก 6.25 ไร่ จะต้องอาศัยเทวดาเลี้ยง

แต่ถ้าคำนวณว่า ในระยะที่ไม่มีความจำเป็นที่จะใช้น้ำ หรือมีฝนตก น้ำฝน ที่ตกมาจะเก็บไว้ได้ในอ่างและในสระ สำรองไว้สำหรับเมื่อต้องการ ง่ายและสระจะทำหน้าที่เฉลี่ยน้ำฝน (Regulator) จึงเข้าใจว่าในระบบนี้ น้ำจะพอ

(8) ปัญหาใหญ่อีกข้อหนึ่ง คือราคาการลงทุนค่อนข้างสูง เกษตรกร จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก (ทางราชการ ทางมูลนิธิ และทางเอกชน)

แต่คำดำเนินการไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับเกษตรกร

ทฤษฎีใหม่
มูลนิธิชัยพัฒนา
วันที่ 15 มีนาคม 2537

21

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สอง

เมื่อตั้งศูนย์บริการที่วิถ่มงคชชยพัฒนาและแปลงตัวอย่างที่ "ทางคสิโก" สำเร็จแล้ว เกษตรกรก็เริ่มเข้าใจวิธีการ จึงขอให้ดำเนินการ ในที่ดินของตน เมื่อได้ผลก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือให้เกษตรกรรวมพลังกันใน รูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงใน

- (1) การผลิต (พันธุ์พืช เครื่องดิน ฯลฯ)
- (2) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่าย ผลผลิต)
- (3) การเป็นอยู่ (กะบิณ้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)
- (4) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้)
- (5) การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา)
- (6) สังคมและศาสนา

ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

ทฤษฎีใหม่
มูลนิธิชัยพัฒนา
วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2538

22

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สาม

ติดต่อยุ่ร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และกับแหล่งพลังงาน (บริษัท น้ำมัน) ตั้งและบริหารโรงสี (2) ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ (1, 3) ช่วยการลงทุน (1, 2) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (4, 5, 6)

ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์

- : เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา) ธนาคารกับบริษัท ซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและ มาสีเอง) : (2)
- : เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ (เป็นร้านสหกรณ์ ราคาขายส่ง) : (1, 3)
- : ธนาคารกับบริษัท จะสามารถกระจายบุคลากร

ทฤษฎีใหม่
มูลนิธิชัยพัฒนา
วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2538

23

เศรษฐกิจพอเพียง

ในทัศนะ คุณโสภณ สุภาพงษ์

ถ้าเราพบทรนดุสัณนิษจะพบว่าที่ผ่านมามีการส่งออกเกิดขึ้น เพราะเรามีต้นทุนทางแรงงานต่ำ มีสิ่งแวดล้อม คนต่างชาติเขาก็เอาเงินทุนมาลง แต่ตอนนี้สิ่งแวดล้อมไม่ดีแล้ว ประเทศเพื่อนบ้านถูกกว่าเราทั้งนั้น สิ่งแวดล้อมเราก็หมด เขาก็ย้ายทุนไปที่อื่น

ฉะนั้นการทำเศรษฐกิจนั้นเราก็ต้องถอยหลังมา เพราะถ้าเราไม่มีทุนแล้วจะไม่ยอมเล็ก คิดว่าฉันจะต้องทำแบบทุนใดๆ ทำแบบสภาพคล่องใดๆ เราจะเอาเงินที่ไหน

ฟองสบู่ของเศรษฐกิจมหภาควันนี้เราต้องเริ่มต้นใหม่ที่เราจะแข็งแรงด้วยเศรษฐกิจจะไประยะ ถ้าเราจะค้าขายอะไร อันแรกเราจะต้องนึกถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมีบรรทัดเนม มีตราของตัวเอง มีทุน มีความรู้ มีวิถีดุติบ มีเทคโนโลยีของตัวเอง มีตลาดของตัวเองพอเพียง ถือว่าเรามีอะไรเป็นของตัวเอง เช่น ข้าว เราส่งข้าวออกไปเราไม่มีตรา ไม่มีตลาด คนยังยกงานข้าวไทยแต่เขาไม่รู้หรือกว่าที่เขาทานนั้นเป็นข้าวไทย เพราะมันใส่ของของอังกองของเขา แล้วเขารู้ว่าถ้าของนี้ยี่ห้อนี้ เขาเชื่อถือได้เขาก็จะทานสิ่งนี้เขาไม่รู้ว่ามันเป็นข้าวไทย การที่เราไม่มีตราเองมันทำให้เราเสียค่าคนกลางเยอะแล้วตลาดก็ไม่แน่นอน เศรษฐกิจพอเพียงลักษณะนี้ต้องการทุนน้อย เพราะเราไม่ต้องไปซื้อเทคโนโลยีไม่ต้องไปซื้อวัตถุดิบ ไม่ต้องไปซื้อเครื่องมือจากต่างประเทศเยอะแยะ ถ้าเครื่องมือที่เราผลิตเราต้องไปสู้เงินเขา ไปซื้อของเขา เราทำมาค้าขายได้เพราะเราไปขโมยเงินเขา วันหนึ่งเขามาเอาคืนไปหมดเราเหลือแต่หนี้สินเรามีอะไรเหลือเลย ต้องกลับมาที่ทุนพอเหมาะกับของเรา

เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับมหภาค เราจะต้องมีวิถีดุติบของตัวเอง มีความรู้ของตัวเองพอเพียงมีทุนของตัวเองพอเพียง มีตลาดของตัวเองพอเพียง เราถึงจะทำ ยกตัวอย่างประเทศสวีเดนแลนด์ เขาสร้างเมส

รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการสิ่งแวดล้อมและบทบาทของประชาชนในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

ตามที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่อกรดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. สิทธิ เสรีภาพของบุคคล ประชาชน และชุมชน

1.1 เสรีภาพของบุคคลในการรวมกันเป็นหมู่คณะ

มาตรา 45 บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

การที่บัญญัติเช่นนี้เป็นการยอมรับอำนาจพื้นฐานของประชาชนชาวไทยที่มีมาแต่โบราณในการรวมตัวกันเป็นครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปตามแต่วิถีชีวิตแต่ละสังคมแต่ละชุมชนเป็นวัฒนธรรมที่สร้างสมกันมาจนกลายเป็นภูมิปัญญา และในอดีตของประวัติศาสตร์ชาติไทยก็ได้พิสูจน์แล้วว่ากรรมวิธีของประชาชนอย่างเข้มแข็งก็สามารถที่จะช่วยชาติบ้านเมืองได้ อาทิ ชุมชนชาวบ้านบางระจัน ดังนั้นรัฐต้องมีหน้าที่

เนบออกจนรวยที่สุดในโลกเพราะมันมาจากพื้นฐานของเขาเอง มาจากองค์การชุมชนของเขา เพราะฉะนั้นตัวอย่างเรื่องชีวิตเราในตลาดในประเทศพอเพียง เราก็ทำการส่งออกก็เป็นส่วนเพิ่มเติม เกิดอะไรบ้างเราก็ไม่ถึงกับล้ม แต่ถ้าเราพึ่งต่างประเทศหมดก็มีโอกาสล้ม เราอย่าไปติดกับเรื่องเศรษฐกิจแบบชื้อมาขายไป ตรงนั้นไม่ใช่การผลิตจริง เราจะรอดได้ก็ด้วยเศรษฐกิจพื้นฐานของเราเอง สิ่งที่เราทำอยู่ ใช้ของเราเอง และต้องเป็นพวกทุนต่ำด้วย เช่น การท่องเที่ยวที่เราไปของเราเอง นิสัยใจคอที่ดีของเรา หรือถ้าเราจะส่งออกไปต่างประเทศ อะไรที่เราไปพอเพียงแล้วเราเด่นกว่าคนอื่นในต่างประเทศอเมริกา ยุโรป เวลาเขาซื้อของของเราถามเลยว่าคนที่ส่งของมานี้มีประชาธิปไตยไหม คนที่ส่งของมานี้ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า แล้วของนี้ไปทำลายสิ่งแวดล้อมประเทศเขาไหม ใช้แรงงานเด็กหรือเปล่า ดูแลสิทธิมนุษยหรือเปล่า ซึ่งประเทศไทยเด่นกว่าในภูมิภาคเดียวกัน ถ้าจะซื้อเสื้อสักตัวหรืออย่างรองเท้าในกี เขามือถือเพราะใช้แรงงานเด็กแรงงานผู้หญิงในอินโดนีเซีย ในเวียดนาม เขาพลิกมาดูก่อนว่าเมดอินไทยแลนด์หรือเปล่า จะเห็นว่าคนซื้อเขาซื้อคุณค่าบางอย่างไม่ใช่แค่ของอย่างเดียว นี่คือนิยามเศรษฐกิจพอเพียงระดับมหภาค ●

ในทัศนะ คุณโสภณ สุภาพงษ์

ที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนในการรวมตัวของประชาชนเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของแต่ละหมู่เหล่า ดังเช่น องค์การเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นกรรวมตัวของบุคคลที่มีแนวความคิดร่วมกันในการที่จะดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และองค์การเหล่านี้ก็มีเสรีภาพที่จะรวมกันเป็นหมู่คณะที่เข้มแข็งเพื่อดำเนินกิจกรรมพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนที่ซึ่งจะมีอยู่

1.2 สิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการพิทักษ์รักษาและมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

มาตรา 46

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สืบเนื่องจากที่รัฐยอมรับเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะ ดังนั้นบุคคลซึ่งมีที่ตองถิ่นฐานอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะพิทักษ์รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของตน ซึ่งจากการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงการยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่น และศักยภาพความเข้มแข็งของประชาชนในการมีอำนาจและสิทธิร่วมกับภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้นั้นเท่ากับเป็นหลักประกันขั้นต้นของหลักการจากที่ยึดหลักทรัพยากรธรรมชาติเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ ที่ให้อำนาจรัฐเป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากรของประเทศไทยแต่เพียงฝ่ายเดียวมาตลอดหลายสิบปีต้องให้อำนาจประชาชนเข้าไปร่วมกับรัฐแสดงบทบาทในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีบทบัญญัติกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนโดยตรง ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มีทั้งกฎหมายที่มีอยู่แล้วจำเป็นต้องแก้ไขและกฎหมายที่จะต้องออกมาใหม่ที่จะต้องให้ความ

สำคัญต่อบทบาท และศักยภาพของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของหลายๆ ชุมชนที่มีภูมิปัญญา ต่อการจัดการทรัพยากรของตัวเอง อาทิ การกำหนดการใช้ประโยชน์ กำหนดพื้นที่ การควบคุมดูแล การลงโทษ การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากร เช่น ป่าชุมชน ประมงพื้นบ้าน เหมืองฝาย รวมทั้งการพัฒนาประเพณีพิธีกรรมเพื่อการจิตความสัมพันธ์กับธรรมชาติรูปแบบใหม่ๆ เช่น บวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ ตัวอย่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๖๑ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กฎหมายกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชน ประมงชายฝั่ง ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรที่สูง ทรัพยากรพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น

1.3 สิทธิของบุคคลในการมีชีวิตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพและมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ

มาตรา 56

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติ

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2. องค์การอิสระ ได้มีกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ตามพ.ร.บ.นี้ กำหนดให้นิติบุคคลยื่นจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันมีจำนวน 87 องค์กร สามารถเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสัดส่วนขององค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๑ ได้

3. สิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานราชการ ตามพ.ร.บ.นี้ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม คือ บุคคล มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมฯ สิทธิในการได้รับชดเชยค่าเสียหายในการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิด

นอกจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับนี้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว แต่ยังไม่ชัดเจนตามรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งการใช้กฎหมายอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว และทั้งกฎหมายใหม่ที่ระบอออกมาตามรัฐธรรมนูญนำมาใช้ประกอบเชื่อมโยงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๑ นี้ต่อไป

1.4 สิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานราชการ

มาตรา 57

การบัญญัติสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องตามวรรคสาม มาตรา 56 ใน กรณีที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่บกพร่องหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่งและสองนั้น เป็นสิทธิของบุคคลที่ไม่จำกัดเฉพาะผู้เสียหาย แต่เป็นสิทธิของประชาชนโดยทั่วไปที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไป

ดังนั้นพัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกระบวนการใช้กฎหมายยุติธรรมต้องบัญญัติและกำหนดทิศทางให้ชัดเจนในการยอมรับสิทธิของ

ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

จากการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติยอมรับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเรามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา 46 ในขณะที่เกี่ยวกับตามมาตรา 56 เองยังให้สิทธิของบุคคลทั่วๆ ไปด้วย ซึ่งเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลที่จะได้มีชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ มีอากาศบริสุทธิ์ น้ำใส ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ และมีส่วนร่วมกับชุมชนและรัฐในการที่จะพิทักษ์สิทธิของตนเองไว้ เพื่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของตน ดังนั้นการกระทำการใดๆ ของชุมชน รัฐจะกระทำไม่ได้ถ้าส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชน นอกจากมาตรานี้จะรองรับสิทธิดังกล่าวแล้ว ยังได้ให้หลักประกันไว้อย่างชัดเจน 3 ประการ คือ ประการแรก ให้เจ้าของโครงการหรือกิจกรรมมีหน้าที่ทำการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกรณีที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง นอกจากศึกษาและประเมินผลกระทบแล้วโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องผ่านการพิจารณาและให้ความคิดเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมจนมีข้อยุติและคาดว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการดังกล่าว โดย องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และประการสุดท้าย หากโครงการหรือกิจกรรมใดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งและสองตามมาตรา 56 นั้น บุคคลมีสิทธิในการฟ้องหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ตามวรรคสาม

อย่างไรก็ตามขอบเขตของสิทธิและอำนาจหน้าที่ของมาตรา ๖๑ ขึ้นอยู่กับที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ได้แก่ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดังนี้

1. การศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้มีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ที่ออกตามพ.ร.บ.ดังกล่าว เรื่องกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำ

ประชาชนในการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมนี้

1.5 สิทธิของบุคคลในการได้รับข้อมูลข่าวสาร

มาตรา 58

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบัญญัติรับรองสิทธินี้ในรัฐธรรมนูญเป็นการช่วยเพิ่มความมั่นคงและส่งเสริมให้มีการยอมรับสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะของทางราชการมากขึ้น เป็นการให้สิทธิแก่ประชาชนทั่วไปไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นกับกฎหมายบัญญัติ ซึ่งในปัจจุบันได้มีกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีผลบังคับใช้แล้ว คือ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 และ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งทั้ง 2 ฉบับคงจะช่วยให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น แต่โดยข้อจำกัดของการตีความและดุลพินิจของผู้เกี่ยวข้องการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารสำคัญคงเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน และใช้ระยะเวลาเนิ่นนานเกินกว่าสถานการณ์ตั้งเช่นอดีตที่ผ่านมา ดังนั้นกลไกเสริมกฎหมายสำคัญคือ อยู่ที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องและพลังอำนาจของกลุ่มประชาชนองค์กรเอกชนที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายโดยอ้อมในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร อาทิ การเป็นกรรมการในระดับนโยบายและชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

1.6 สิทธิของบุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นในการได้รับข้อมูลข่าวสารก่อนการอนุญาต หรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรา 59

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานราชการ

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะ ในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

สืบเนื่องจากที่กล่าวมาข้างต้นถึงสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และรัฐต่อปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้วเครื่องมือนโยบายที่สำคัญที่บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคือการให้รัฐส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นับว่าสำคัญมากที่สุดของประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุดก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบล การบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนนี้จะช่วยให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้บทบัญญัติโดยตรงของมาตรา 290 แล้ว บทบัญญัติของมาตรา 282, 283 และ 284 ยังเป็นบทช่วยเสริมให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติชัดเจนและสอดคล้องกับบทบัญญัติอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้นด้วย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเป็นองค์กรของรัฐทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความเป็นอิสระของการบริหารและจัดการทรัพยากร

3. สิทธิอำนาจหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องมาจากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่นับว่ายังไม่เคยมีมาก่อนเหมือนกับนานาประเทศคือการให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งขององค์การอิสระ (มาตรา 56) ที่มีบทบัญญัติให้อำนาจองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีสิทธิดำเนินการได้โดยตรงอย่างอิสระในฐานะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจ ซึ่งในกฎหมายมหาชนเรียกกันว่า “องค์การมหาชนอิสระ” ที่จะ มีบทบาทมากในการพิสูจน์เหตุผลและข้อมูลเชิงวิชาการและข้อเท็จจริงต่อโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ ก่อนที่รัฐจะอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกฎหมายปัจจุบันที่มีการบัญญัติถึงองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยตรงถึง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ได้ มีการรับรององค์กรเอกชนให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายนี้ในการเข้าดูแล และช่วยเหลือการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แต่กฎหมายนี้ก็ยังคงมีลักษณะให้หลักประกันว่ารัฐจะพยายามช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอมากกว่าจะเป็นสิทธิที่ได้รับรองตามกฎหมายที่ให้องค์กรเอกชนดำเนินการได้โดยตรงอย่างอิสระในฐานะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจแทนรัฐ ดังนั้นการที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ดังกล่าว (มาตรา 56) ประกอบกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนตามมาตรา 45, 59, 75, 85 และ 88 จึงเป็นหลักประกันที่สนับสนุนให้องค์กรเอกชนเหล่านี้สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่แท้จริง โดยองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นองค์ประกอบหนึ่งขององค์การอิสระ ●

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมทั่วไป

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

1.1 ทรัพยากรดิน

การชะล้างพังทลายของดิน

กรมพัฒนาที่ดินได้ประเมินสถานการณ์การชะล้างพังทลายของที่ดิน ปัจจุบันพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินมีถึง 134.5 ล้านไร่ หรือร้อยละ 42 ของพื้นที่ประเทศ ทำให้ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินมากที่สุด คือ ร้อยละ 14.71 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมา คือ ภาคเหนือร้อยละ 10.29 ภาคใต้ ร้อยละ 1.87 ภาคกลางและภาคตะวันออก ร้อยละ 0.69 การบึงกั้นและแก้มิโซปัญหา รัฐมีมาตรการในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาทิ การรณรงค์ใช้หญ้าแฝก การจัดทำแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่ดินน้ำอาหาร อย่างไรก็ตาม รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการพัฒนาที่ดิน การใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมต่อสมรรถนะของดิน

ปัญหาดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ประมาณ 105 ล้านไร่ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่มีปัญหาดินเค็ม ประมาณ 17.8 ล้านไร่ หรือร้อยละ 17 โดยพบใน 94 อำเภอ ในพื้นที่ 18 จังหวัด และยังมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการแพร่กระจายดินเค็มอีก 19.4 ล้านไร่ สาเหตุที่ทำให้ดินเค็มและเกิดการแพร่กระจายของดินเค็มมี 2 ประการ คือ สาเหตุจากธรรมชาติ เพราะมีน้ำเกลือจากหินเกลือใต้ดินซึ่งมีมาสะสมบนผิวดิน และสาเหตุจากมนุษย์ โดยการทำการเกลือแล้วปล่อยน้ำทิ้งในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้น้ำละลายดินเค็มไหลบ่าไปตามพื้นที่ต่างๆ กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดินเค็มไหลบ่าไปตามพื้นที่ต่างๆ กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดินเค็มโดยการปลูกป่าเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของดินเค็ม รวมทั้งให้คำแนะนำเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีและชนิดพืชชนิดที่เหมาะสมกับคุณภาพดินและสภาพพื้นที่

1.2 ทรัพยากรน้ำ

1.2.1 น้ำผิวดิน

ปริมาณน้ำผิวดินขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย จากสถิติน้ำฝนในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา แสดงถึงแนวโน้มการลดลงของปริมาณน้ำฝน แต่โดยเฉลี่ยแล้วในแต่ละปี ปริมาณน้ำฝนทั่วประเทศเฉลี่ย 800,000 ล้านลูกบาศก์เมตร เหลือเป็นน้ำท่าทั้งในแม่น้ำ ลำคลองในพื้นที่ชุ่มน้ำในเขื่อน หรืออ่างเก็บกักน้ำรวมทั้งสิ้นประมาณ 198,880 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยเขื่อนหรืออ่างเก็บกักน้ำ สามารถเก็บกักน้ำได้เพียงร้อยละ 19 ของปริมาณน้ำท่าทั้งหมด หรือประมาณ 37,740 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสูญเสียปริมาณน้ำฝนที่จะมาเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติไว้ใช้ในประเทศเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ กิจกรรมต่างๆ และลักษณะนิสัยของประชาชน ที่มีการใช้น้ำอย่างไม่ประหยัด ทุ่มเพียรและขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำขึ้น ซึ่งรัฐก็ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์น้ำและการใช้น้ำอย่างประหยัดอย่างต่อเนื่องทุกปี

1.2.2 น้ำใต้ดิน

น้ำบาดาลได้ถูกนำขึ้นมาใช้อย่างต่อเนื่องทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากมีปริมาณความต้องการใช้น้ำบาดาลสูง ดังนั้นจึงได้จำกัดจำนวนบ่อน้ำบาดาลทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 152,510 บ่อ โดยใน พ.ศ. 2538 หน่วยงานราชการต่างๆ ได้ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 16,286 บ่อเป็นการขุดเจาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 117 บ่อ ส่วนใหญ่เป็นการขุดเจาะเอกรูปโภคบริโภค และรองลงมาเพื่อการประกอบธุรกิจ บ่อน้ำบาดาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสามารถให้ปริมาณน้ำได้รวมถึง 20,464 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งเมื่อรวมกับบ่อน้ำบาดาลที่มีอยู่เดิมแล้ว 7,397 บ่อจะมีอัตราการใช้น้ำรวมถึง 1,789,129 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการใช้น้ำบาดาลที่สูงมากในแต่ละปีจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์น้ำบาดาล และแผ่นดินทรุด

โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรัฐได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้น้ำบาดาล และติดตามตรวจสอบการทรุดตัวของพื้นที่ดินมาตั้งแต่ พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัญหาแผ่นดินทรุดในปัจจุบันก็ได้ชะลอตัวลงแล้ว

1.2.3 แหล่งกักเก็บน้ำที่สร้างขึ้น

รัฐได้พัฒนาอ่างเก็บน้ำเพื่อสนองความต้องการใช้น้ำที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ โดยโครงการขนาดเล็กส่วนใหญ่จะก่อสร้างเพื่อเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของประชาชนในชนบทสำหรับอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่สำคัญสามารถเก็บกักน้ำได้ในปริมาณสูงเพื่อประโยชน์เอนกประสงค์ ในขณะที่มีจำนวน 28 อ่าง โดยมีปริมาณความจุรวม 86,360 ล้านลูกบาศก์เมตร จากการรายงานการศึกษาของกรมชลประทาน (2539) ได้มีการคาดคะเนปริมาณความต้องการน้ำทั่วประเทศในอนาคต พ.ศ. 2549 สูงถึง 70,496 ล้านลูกบาศก์เมตร ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนการใช้น้ำที่สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้น้ำและปริมาณน้ำต้นทุน โดยส่งเสริมให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด โดยหมุนเวียนทรัพยากรที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งส่งเสริมการใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้ถึงคุณค่า

พัฒนาเป็นสัตว์เศรษฐกิจได้ ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ

สถานการณ์สัตว์ป่าสงวนที่เป็นสัตว์น้ำ

พะยูน

ปัจจุบันยังคงมีการพบพะยูนยังมีปรากฏให้เห็นทั้งทางฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยและทางฝั่งอันดามัน ส่วนใหญ่จะติดมากับอวนของชาวประมงและเกยตื้นตายที่ชายหาดเพราะเครื่องมือประมง และจากการศึกษาของกรมประมง พบว่า มีพะยูนเหลืออยู่ไม่มากนัก และคาดว่าอาจจะสูญพันธุ์จากน่านน้ำไทยในไม่ช้า สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากแหล่งหญ้าทะเลซึ่งเป็นแหล่งอาหารของพะยูนถูกทำลาย การถูกล่า ตัดอวนชาวประมงและเป็นสัตว์ขายพันธุ์ซ้ำ ดังนั้น รัฐจึงได้พยายามที่จะอนุรักษ์พะยูน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 อย่างเข้มงวด ประกาศอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล ตลอดจนรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมืออนุรักษ์พะยูน

เต่าทะเล

เต่าทะเลในประเทศไทยลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วซึ่งมีสาเหตุมาจากมีการลักลอบล่าและจับเต่าทะเล เนื่องจากเต่าทะเลสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน นอกจากนี้ยังมีการลักลอบเก็บไข่เต่าเพื่อบริโภคและจำหน่ายมีการทำลายแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ แหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งอาหารของเต่าทะเล การคุ้มครองอนุรักษ์เต่าทะเลได้กลายเป็นเงื่อนไขการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยยกเลิกการนำเข้ากุ้งทะเลโดยเหตุผลที่ว่า เต่าทะเลถูกจับติดมากับเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงประเทศไทยจึงแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้เครื่องมือที่สามารถแยกเต่าทะเลออกจากอวนลากกุ้ง (Turtle Excluder Devices)

โลมา

โลมาเป็นสัตว์อีกประเภทหนึ่งที่หายากและมีแนวโน้มจะสูญพันธุ์สาเหตุที่ทำให้ลดจำนวนลง เนื่องมาจากการถูกล่าจับโดยตรง แหล่งที่อยู่อาศัย

1.3 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

1.3.1 ป่าไม้

จากข้อมูลล่าสุดของกรมป่าไม้พบว่า พื้นที่ป่าไม้ของไทยใน พ.ศ. 2538 เหลืออยู่ประมาณ 82 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศการบุกรุกทำลายป่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าไม้แนวโน้มนลดลงตลอดมารัฐจึงได้พยายามหามาตรการเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและการอนุรักษ์ป่า โดยการใช้มาตรการทางกฎหมายประกาศพื้นที่ป่าสงวนที่ยังมีสภาพสมบูรณ์ให้เป็นอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การกำหนดแผนการใช้ที่ดินและการปลูกป่า การรณรงค์ส่งเสริมการปลูกป่าภายใต้โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จนถึง พ.ศ. 2539 สามารถดำเนินการไปได้ประมาณ 1 ล้านไร่ นอกจากนี้ กรมป่าไม้ยังมีแนวทางการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้การฟื้นฟูสภาพป่า ตลอดจนการพัฒนาอาชีพของประชาชนในชนบท

1.3.2 สัตว์ป่า

ในปัจจุบันสัตว์ป่าหลายชนิดมีแนวโน้มลดลง ซึ่งนอกจากจะมีสาเหตุมาจากการบุกรุกทำลายป่าไม้และระบบนิเวศ ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการค้าทั้งในและต่างประเทศ การนำสัตว์ป่ามาทำชิงเพื่อนำไปประกอบอาหารหรือเป็นส่วนผสมของยาแผนโบราณ และการล่าสัตว์ป่าเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง รัฐจึงได้ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่าต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ การเพิ่มเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและใช้ในการดำรงพันธุ์ตลอดจนการขยายพันธุ์สัตว์ป่า นอกจากนี้ยังทำการตรวจจับกุมผู้ที่ลักลอบค้าสัตว์ป่าและซากสัตว์ป่า ผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และยังใช้มาตรการในการควบคุมและตรวจสอบกิจการด้านสัตว์ป่า ตลอดจนซากของสัตว์ป่า พร้อมทั้งมีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่หายากและใกล้สูญพันธุ์และสัตว์ป่าที่อาจ

แหล่งอาหารถูกทำลาย เนื่องจากมลพิษจากกิจกรรมของมนุษย์และการเสียชีวิตจากเครื่องมือประมง ประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโลมานานแล้ว และได้รับความสนใจมากขึ้นเมื่อมีนักวิชาการชาวเดนมาร์กเข้ามาศึกษาโลมาพร้อมกับนักวิชาการชาวไทยเมื่อ พ.ศ. 2534 ซึ่งหลังจากนั้น นักวิชาการชาวไทยได้ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์โลมา รวมทั้งพยายามปลูกฝังให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์โลมาอย่างต่อเนื่อง

1.4 ทรัพยากรแร่ธาตุ

ในพ.ศ. 2538 ประเทศไทยผลิตแร่ประมาณ 40 ชนิด มีประทานบัตรเหมืองแร่ในทะเล 62 แปลง เนื้อที่ 224,208.76 ไร่ และมีประทานบัตรแร่นอกบก 1,364 แปลง เนื้อที่ 279,105.37 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.087 ของพื้นที่ประเทศไทย มีมูลค่าการผลิตรวมประมาณ 20,94.7 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีข้อจำกัดในการพัฒนาทรัพยากรแร่ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การขาดแผนงานระยะยาวในการพัฒนา ขาดข้อมูลทางธรณีวิทยาที่ถูกต้อง มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรณี ขาดการศึกษาวิจัย ขาดการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้เชี่ยวชาญ และขาดการประชาสัมพันธ์ กรมทรัพยากรธรณีจึงได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เช่น การปรับปรุงพระราชบัญญัติแร่และกฎระเบียบต่างๆ การกำหนดมาตรการป้องกันและติดตามตรวจสอบปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาแร่ การวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น

1.5 ทรัพยากรพลังงาน

ในพ.ศ. 2538 และ 2539 ความต้องการใช้พลังงานในประเทศยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการใช้ถ่านหินเชื้อเพลิงในสาขาคมนาคมขนส่งที่เพิ่มขึ้นมา รัฐบาลจึงเน้นให้มีการจัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดมาตรการให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป อย่างไรก็ตาม การผลิตและการใช้พลังงานส่วนใหญ่ได้ก่อให้เกิด

ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะ ปัญหามลพิษทางอากาศ

รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ได้แก่ การยกเลิกการจำหน่ายน้ำมันเบนซินที่มีสารตะกั่ว การลดปริมาณกำมะถันในน้ำมันเตา การติดตั้งระบบกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์สำหรับโรงไฟฟ้าพลังความร้อน การกำหนดให้มีการติดตั้งอุปกรณ์เก็บไอน้ำมันในสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง คลังน้ำมัน และรถบรรทุกน้ำมัน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนอื่นๆ มาใช้ในการผลิตไฟฟ้ามากขึ้น รวมทั้ง การสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในการนำพลังงานทดแทน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นในอนาคต

1.6 ทริพยากรชายฝั่ง

ทริพยากรชายฝั่งที่สำคัญประกอบด้วย น้ำทะเลชายฝั่ง ชายหาดและชายฝั่ง ป่าชายเลน ปะการัง และหญ้าทะเล

1.6.1 น้ำทะเลชายฝั่ง

จากการตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งตะวันออก คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งตะวันออกไทย และคุณภาพน้ำทะเลฝั่งอันดามัน พบว่า คุณภาพน้ำทะเลโดยทั่วไปอยู่ในระดับเดียวกันคือ ระดับพอใช้ถึงระดับดี ยกเว้นบางบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรม และท่าเทียบเรือ มักจะมีคุณภาพน้ำต่ำกว่ามาตรฐาน ได้แก่ บริเวณชายหาดและชายฝั่ง ตั้งแต่จังหวัดชลบุรีถึงจังหวัดระยอง

1.6.2 พื้นที่ชายหาดและชายฝั่ง

ใน พ.ศ. 2538 พื้นที่ชายฝั่งมีสภาพเสื่อมโทรมลง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีสาเหตุมาจากการดำเนินกิจการของมนุษย์ เช่น การขยายตัวของท่าเทียบเรือ การพัฒนาท่าเทียบเรือ การก่อสร้างที่รูกเสาเข็มหรือทะเล การดูดทราย การถมทะเล การสูบน้ำบาดาล การไม่รักษาสภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่ง ตลอดจนปัญหาคราบน้ำมันรั่วไหลเข้าไปในบริเวณชายฝั่งโดย

1.6.5 หญ้าทะเล

หญ้าทะเลกำลังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมลงเพราะถูกทำลาย ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการบุกรุกเข้ามาทำประมงบริเวณชายฝั่งด้วยอวนลากและอวนรุนในเขต 3 กิโลเมตร และยังมีการระบายน้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การทำเหมืองแร่ และกิจกรรมต่างๆ จากการท่องเที่ยว และจากการที่ทริพยากรชายฝั่งถูกทำลายจนเสื่อมโทรม จึงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่ง เช่น พะยูน เต่าทะเล และโลมา เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์หญ้าทะเล รัฐจึงได้ใช้มาตรการทางกฎหมาย ห้ามใช้เครื่องมือประมงบางชนิดในบริเวณแหล่งหญ้าทะเล นอกจากนี้มีการสำรวจผลกระทบของการใช้เครื่องมือประมงในเขตอนุรักษ์หญ้าทะเล จังหวัดระยอง พร้อมทั้งประกาศห้ามใช้เครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพ ในการทำลายสูง ในบริเวณที่มีแหล่งหญ้าทะเล ได้แก่ บริเวณแหลมไทรถึงเกาะหลอหลอ บริเวณเกาะมุก บริเวณเกาะลิบงและบริเวณเกาะสุกร เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเลให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพะยูนต่อไป

1.7 ทริพยากรประมงทะเล

ปัญหาเกี่ยวกับทริพยากรประมงมีอยู่ 2 ลักษณะ ปัญหาแรก คือ ความเสื่อมโทรมของทริพยากรสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำไทย ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ที่ทำการประมงในอัตราที่สูงมากกว่อัตราการเกิดทดแทน ปัญหาที่สองคือ ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความไม่แน่ชัดทางกฎหมาย นโยบาย และการปฏิบัติของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งที่ผ่านมารัฐได้แก้ปัญหาโดยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการประมง โครงการฟื้นฟูทะเลไทย มาตรการระยะสั้น และระยะยาวเพื่อช่วยเหลือชาวประมงขนาดเล็ก แก้ไขปัญหาการค่าน้ำมัน นิรโทษกรรมอาชีพประมงเรือมือที่ทำการประมงและเรือประมง และเจรจาระดับรัฐบาลกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคารุกล้ำน่านน้ำ

ใน พ.ศ. 2538 ได้เกิดปัญหาคราบน้ำมันรั่วไหลปนเปื้อนลงสู่ทะเลและชายฝั่งประมาณ 7 ครั้งตั้งแต่ช่วงต้นปี ได้แก่บริเวณชายหาดตั้งแต่จังหวัดระยองถึงจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะบริเวณมาตาดุด ซึ่งในการแก้ปัญหาที่น้ำมันรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำ รัฐบาลได้กำหนดแผนปฏิบัติการในการแก้ปัญหาดังกล่าว 12 แผน คือ แผนปฏิบัติการป้องกันและจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมัน และแผนปฏิบัติการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่น้ำมันรั่วไหล

1.6.3 ป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนใน พ.ศ. 2538 เหลืออยู่ประมาณ 1.0 ล้านไร่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนมีสาเหตุเนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การบุกรุกป่าชายเลนเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย การทำนาเกลือ การทำนาเกลือ และการทำอุตสาหกรรม จนทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรม ในขณะที่การปลูกป่าชายเลนของภาครัฐเองก็ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น เพื่อให้ป่าชายเลนได้ฟื้นฟูสภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณายกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าชายเลนทั้งหมดก่อนหมดอายุสัมปทาน และในที่สุดคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 เห็นชอบให้มีการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ ในเขตป่าไม้ชายเลนทั้งหมด

1.6.4 ปะการัง

ใน พ.ศ. 2538 พบว่า ปะการังมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การปล่อยน้ำเสียและขยะจากแหล่งชุมชนตามชายฝั่ง การขุดตักหรือดูดทราย การถมทะเล การระเบิดปลา การทำประมงอวนลากและอวนรุนรวมทั้งผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น เรือน้ำเที่ยวที่เข้าไปจอดทอดสมอ การฝึกดำน้ำ การเดินชมปะการังใต้น้ำหรือการเดินท่องเที่ยวใต้ทะเล โดยใช้ชุดประดาน้ำ ดังนั้น เพื่อลดปัญหาความเสื่อมโทรมของแนวปะการังและฟื้นฟูแนวปะการังให้มีคุณภาพดี รัฐได้ดำเนินการโครงการวางแผนและการจัดการชายฝั่งทะเลทั่วประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างปลูกฝังจิตสำนึก และให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากปะการังอย่างถูกต้อง

2 ภาวะมลพิษ

2.1 มลพิษทางอากาศ

จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศใน พ.ศ. 2538 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพอากาศบริเวณริมถนนมีปริมาณมลพิษทางอากาศสูงกว่าบริเวณทั่วไปที่เป็นที่อยู่อาศัย ปัญหาหลัก ได้แก่ ฝุ่นละออง ซึ่งพบว่ามีความเกินมาตรฐานในทุกสถานีที่ตรวจวัด ส่วนสารพิษอื่นได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ สารตะกั่ว จากการตรวจวัดบริเวณริมถนนพบค่าทุกสถานีมีค่าไม่เกินมาตรฐาน สำหรับคุณภาพอากาศในพื้นที่ต่างจังหวัดพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์ทางอากาศ ยกเว้นบางพื้นที่ เช่น จังหวัดสระบุรี ยังมีปัญหาเรื่องฝุ่นละอองจากการระเบิดและย่อยหิน

2.2 มลพิษทางเสียง

จากการตรวจวัดระดับเสียงใน พ.ศ. 2538 พบว่า ระดับเสียงริมถนนในกรุงเทพมหานครมีค่าไม่แตกต่างกันมากนักและมีระดับเสียงเกินเกณฑ์ขององค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา หรืออยู่ในระดับที่อาจเป็นอันตรายต่อการได้ยินสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะบริเวณที่ใกล้เส้นทางจราจร ในช่วงที่มีการจราจรคับคั่ง และในบริเวณย่านธุรกิจการค้า และสถานที่ทำงาน สำหรับระดับเสียงริมคลองในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีระดับเสียงที่สูงมาก โดยเฉพาะในช่วงที่มีเรือผ่านและในช่วงโมงเร่งด่วน ส่วนระดับเสียงในพื้นที่ต่างจังหวัด พบว่า มีระดับเสียงที่เกินเกณฑ์อยู่ในบริเวณชุมชน และสถานที่ประกอบอุตสาหกรรมบางประเภทในบางจังหวัด

2.3 มลพิษทางน้ำ

คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำบางปะกง รวมทั้งแม่น้ำสายสำคัญตามภาคต่างๆ และแหล่งน้ำธรรมชาติโดยทั่วไปในช่วง พ.ศ. 2538 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและยังมีคุณภาพต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด กล่าวคือ มีค่าออกซิเจนละลาย

น้ำดำ ความสกปรกในรูปบีโอดีมีปริมาณค่อนข้างสูง และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดมีปริมาณสูง เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำในรอบปีที่ผ่านมาโดยรวม พบว่า มีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม สำหรับแม่น้ำเจ้าพระยาโดยรวมมีแนวโน้มคุณภาพดีขึ้น เนื่องจากเกิดภาวะน้ำท่วมในปี 2537 ทำให้ช่วยเจือจางมลพิษ

2.4 ขยะและสิ่งปฏิกูล

ปริมาณขยะจากชุมชนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2538 ประมาณวันละ 3.4 หมื่นตัน และเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 3.6 หมื่นตัน ในพ.ศ. 2539 โดยเป็นขยะที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครประมาณวันละ 8.1 พันตัน ส่วนที่เหลือเป็นขยะในชุมชนในและเขตและนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศ การเก็บขนและกำจัดขยะในเขตกรุงเทพมหานครสามารถทำได้ปีละประมาณร้อยละ 97 ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครได้ทำการกำจัดขยะด้วยวิธีหมักทำปุ๋ยได้ประมาณ 1,000 ตันต่อวัน สำหรับการเก็บขนในชุมชนเขตเทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศนั้นสามารถทำได้มากขึ้น ทำให้มีขยะตกค้างตามที่ต่างๆ ลดลง แต่ในด้านการกำจัดพบว่า ส่วนใหญ่ยังคงถูกกำจัดอย่างไม่ถูกสุขลักษณะ ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการไปสู่ท้องถิ่นโดยให้จังหวัดต่างๆ ที่มีปัญหาขยะดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และส่วนกลางให้การสนับสนุนงบประมาณ

2.5 กากของเสียอันตราย

ใน พ.ศ. 2538 มีปริมาณกากของเสียอันตรายทั่วประเทศประมาณ 1.5 ล้านตัน โดยจำแนกเป็นกากของเสียอันตรายที่เกิดจากอุตสาหกรรมประมาณ 1.1 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 73.3 ของกากของเสียอันตรายทั้งหมด และกากของเสียอันตรายที่เกิดจากแหล่งพาณิชย์กรรมและการบริการประมาณ 126,150 ตัน สถานพยาบาลและห้องปฏิบัติการประมาณ 122,400 ตัน ทำเรือและกิจการเดินเรือประมาณ 121,950 ตัน จากบ้านเรือนประมาณ 18,900 ตัน และจากภาคเกษตรกรรมประมาณ 10,800 ตัน กากของเสียอันตรายเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วประมาณ ร้อยละ 13

46

ระบบการทำงานในการขุด การจัดการพื้นที่ และการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บรักษา เพื่อการอนุรักษ์กระดูกไดโนเสาร์ยังไม่เป็นระบบ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการสูญเสียหลักฐานทางธรณีวิทยาได้

ซากไม้กลายเป็นหินเป็นซากของพืชในสมัยบรรพกาล คาดว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งซากไม้กลายเป็นหินที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในทวีปเอเชีย แต่ขณะนี้กำลังประสบปัญหาวิกฤตจากการถูกทำลายเพื่อนำไปขายทั้งในและต่างประเทศ โดยรัฐไม่มีมาตรการคุ้มครองใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้จังหวัดนครราชสีมากำลังจัดทำโครงการอุทยานไม้กลายเป็นหิน

3.2 สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การก่อสร้างอาคารบริเวณใกล้เคียงวัดสุทัศน์เทพวรารามวรวิหารเป็นอาคารสูง 13 ชั้น จำนวน 5 อาคาร และอาคารขนาด 7 หลัง 2 อาคาร จะทำลายทัศนียภาพบริเวณหลังวัดสุทัศน์ฯ จึงได้มีการปรับลดความสูงของอาคารลง รวมทั้งปรับรูปแบบและสีให้กลมกลืนกับวัดสุทัศน์ฯยิ่งขึ้น

การก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ที่วัดระฆังโฆสิตารามเป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น ความสูง 26 เมตร แทนที่อาคารไม้เก่าแก่อายุ 60 ปี อาจทำลายทัศนียภาพของวัด พระอุโบสถ และพระปรางค์อันทรงคุณค่าทางศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ได้

การทำลายแหล่งศิลปกรรมในเมืองเก่านครศรีธรรมราช อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การขยายเส้นทางคมนาคม การวางผังเมืองที่ไม่เหมาะสม โดยการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างเก่าและสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ขึ้นแทน หรือการก่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้นโดยขาดความกลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างเดิม ย่อมเป็นการทำลายทัศนียภาพของสถานที่อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ●

48

2.6 สารอันตราย

ใน พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 มีปริมาณการนำเข้าสารเคมีทั้งสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์เป็นจำนวนมากทั้งปริมาณและมูลค่า และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับสารพิษมี 2 ลักษณะ ปัญหาแรก คืออันตรายของสารพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย โดยในพ.ศ. 2538 และ 2539 พบว่ามีผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทั่วประเทศที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐจำนวน 3 พันกว่าราย และมีผู้เสียชีวิตจำนวน 20 - 30 คน ปัญหาที่สอง คือ การตกค้างของสารอันตรายในสิ่งแวดล้อม พบว่ามีการตกค้างของสารอันตรายตามแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะในผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว พืชผักและผลไม้แหล่งน้ำใต้ดินและน้ำผิวดิน

3. สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

การทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งโดยเจตนาและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งการทำลายโดยมนุษย์จะเป็นการทำลายที่รุนแรงและรวดเร็ว ต่างกับการถูกทำลายโดยธรรมชาติ ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างนานและเป็นไปทีละน้อย.

3.1 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

หมู่เกาะช้าง อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีคุณค่าทางระบบนิเวศ มีเกาะ 47 เกาะ และมีแนวปะการังที่สวยงามอีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลานานาชนิด กำลังประสบปัญหาถูกทำลายจากการบุกรุกเข้าไปทำนาทำไร่ การตัดถนน การท่องเที่ยว การดูต๋อทราย และการถมทะเล เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อสัตว์ทะเล ปะการัง และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ

การขุดค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ที่ภูเก้าแก้ว จังหวัดกาฬสินธุ์ และที่ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการ แต่

47

เอกสารอ้างอิง

- * กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม • รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและบทบาทของประชาชนในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 2541
- * โสภณ สุภาพงษ์ • ในทัศนะ “เศรษฐกิจพอเพียง” 2541
- * สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, บริษัท มงคลชัยพัฒนา จำกัด และ บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) • คู่มือการดำเนินชีวิตสำหรับประชาชน ปี 2541 และ ทฤษฎีใหม่
- * สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม • รายงานสถานการณ์ คุณภาพสิ่งแวดล้อม 2538 - 2539